

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tvllii Ciceronis Opera Omnia

Cicero, Marcus Tullius

Basileæ, MDCLXXXII

Liber secundus: De praetura Siciliensi

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1133)

ACCUSATIONIS
IN
C. VERREM,
LIBER SECUNDUS,
DE
JURISDICTIONE SICILIENSIS.
ORATIO SEPTIMA.

SYNOPSIS.

De iniustus ac iniquis edictis & decretis Verri in prætura Siciliensi in Dionem Halesinum, Sosippum & Epicratem Agriguntenses, Heraclum Syracusanum, Epicratem Reginum, Sopatrum Halicium, Schenium Thermitarum. ¶ De venali ejusdem Verri iurisdictione, seu de venalibus dignitatibus Senatoris, Sacerdotis, Censoris. ¶ De pecunia vi exacta statuarum nomine. ¶ De publicanorum cum Verri furis collusione.

MULTA mihi necessario, iudices, præmittenda sunt, 1 ut possim aliquo modo aliquando de iis rebus, quæ meæ fidei commissæ sunt, dicere. recepi enim causam Siciliae. ea me ad hoc negotium provincia attraxit. Ego tamen hoc onere suscepto, & recepta causâ Siciliensi, amplexus animo sum aliquanto amplius, suscepti enim causam totius ordinis: suscepti causam populi Rom. quod putabam tum denique rectè judicare posse, si non modo reus improbus adduceretur: sed etiam diligens, & firmus accusator ad iudicium veniret. Quò mihi maturius ad Siciliae causam veniendum est, relictis ceteris ejus furtis, ac flagitiis, ut & viribus quàm integerrimis agere, & ad dicendum temporis fati habere possim. Atque aded, antequàm de incommodis Siciliae dico, pauca mihi videntur esse de provinciae dignitate, vetustate, utilitate dicenda. Nam cum omnium sociorum, provinciarumque rationem diligenter habere debetis, tum præcipuè Siciliae, iudices, plurimis, iustissimisque de causis: primum quòd omnium nationum exterarum princeps Sicilia se ad amicitiam, fidemque populi Romani applicavit: prima omnium, id quod ornamentum imperii est, provincia est appellata: prima docuit majores nostros, quàm præclarum esset exteris gentibus imperare: sola fuit ea fide benivolentiaque erga populum Romanum, ut civitates ejus insulae, quæ semel in amicitiam nostram venissent, nunquam postea desererent: peræque autem, & maximè illustres in amicitia perpetuò manerent. Itaque majoribus nostris in Africam ex hac provincia gradus imperii factus est. neque enim tam facile opes Karthaginis tantæ concidissent, nisi illud & rei frumentaria subsidium, & receptaculum classibus nostris pateret. Quare P. Africanus, Karthagine deleta, Sicalorum urbes, signis, monumentisque pulcherrimis exornavit: ut, quos victoria populi Rom. maxime lictari arbitrabatur, apud eos monumenta gloriae plurima collocaret. Denique ille ipse M. Marcellus, cuius in Sicilia virtutem hostes, misericordiam victi, fi-

demque ceteri Siculi perspexerunt, non solum sociis in eo bello consuluit, verum etiam superatis hostibus temperavit, urbem pulcherrimam, Syracusas, quæ cum manu munificentissima esset, tum loci natura, terra, ac mari claudebatur, cum vi, consilioque cepisset: non solum incolumem passus est esse, sed ita reliquit ornatam, ut esset idem monumentum victoriae, mansuetudinis, continentiae: cum homines viderent, & quid expugnasset, & quibus peperisset, & quæ reliquisset, tantum ille honorem Siciliae habendum putavit, ut ne hostium quidem urbem ex sociorum insula tollendam arbitraretur. Itaque ad omnes res Siciliae provincia semper usi sumus, ut, quidquid ex sese posset efferre, id non apud eos nasci, sed 2 domi nostrae conditum putaremus. Quando illa frumentum, quod deberet, non ad diem dedit? quando id, quod opus esse putaret, non ultra pollicita est? quando id, quod imperaretur, recusavit? Itaque ille M. Cato Sapiens callam penariam reipublice nostrae, nutriticem plebis Romanae, Siciliam nominavit. Nos vero experti sumus, Italico maximo difficillimoque bello, Siciliam nobis non pro penaria cella, sed pro arario illo majorum vetere ac referto fuisse nam sine ullo sumtu nostro, 3 coriis, tunicis, frumentoque suppeditato, maximos exercitus nostros vestivit, aluit, armavit. Quid 6 illa, quæ forsitan ne sentimus quidem, iudices, quanta sunt? quòd 4 multis locupletioribus civibus utimur? quòd habent propinquam, fidelem, fructuosamque provinciam, quòd facere excurrant? ubi libenter negotium gerant? quos illa partim mercibus suppeditandis cum quaestu, compendioque dimittit: partim retinet, ut arare, ut pascere, ut negotiari libeat, ut denique sedes, ac domicilium collocare, quod commodum 5 non mediocre populi Romani est: tantum civium Romanorum numerum, tam prope ab domo, tam bonis, fructuosisque rebus detineri. Et quoniam quædam prædia populi Rom. sunt, vestigalia nostra, atque provinciae: quemadmodum propinquus vos vestris prædiis maxime delictamini: sic populo Rom. jucunda suburbanitas est hujusce provinciae. Jam verò hominum ipsorum, iudices,

S 4

iudices,

1. Ut possim aliquo modo aliquando de his, &c. Revocavi editionum exoletarum scripturam. Palatias nostris confirmatam, posteriores vel aliquando abiecerant; non rectè, meò quidem sententia.
2. Domi nostra conditum putaremus. Sic Pall. nostri & vetustissimi Cusi. Lambinus interjecit e miss conditum jam putaremus, quod & in Metellano; sed non est necessarium.
3. Coriis, tunicis frumentoque. Conjicit Gulielmus curiis, minus

dextrè. neque enim admodum urebantur eo genere telorum Romani. & curia sunt quæ adhibebantur ad tabernacula.

4. Multis locupletioribus. Nannius conjiciebat multis.

5. Non mediocre populi Rom. est; tantum civium Romanorum, &c. Metellus liber non mediocre Reip. est; tantum civium numerum sine illo Romano non placet elegantius enim vox ea abesse retento populi Rom. quomodo exprefere Pall. & edd. casca.

dices, ea patientia, virtus, frugalitasque est, ut proximè ad nostram disciplinam illam *reterere*; non ad hanc, quæ nunc increbuit, videantur accedere. nihil ceterorum simile Græcorum, nulla desidia, nulla luxuria: contra summus labor in publicis, privatisque rebus, summa parsimonia, summa diligentia. Sic porro nostros homines diligunt, ut his solis *neque publicanus, neque negotiator odio sit*. Magistratum autem nostrorum injurias ita multorum tulerunt, ut nunquam ante hoc tempus ad artem legum, prædiumque veterum *publico consilio* confugerint, tametsi & illam annuum petulerant, qui sic eos affixerat, ut salvi esse non possent, nisi C. Marcellus quasi *aliquo fato* venisset, ut bis ex eadem familia salus Sicilia constitueretur; 3 & postea M. Antonii infinitum illud imperium senserant. Sic à majoribus suis acceperant, tanta populi Romani in Siculos esse beneficia, ut *etiam injurias nostrorum hominum perferendas putarent*. 9 In neminem civitates ante hunc testimonium publicè dixerunt. Hunc denique ipsum petulissent, si *humano modo*, si usitato more, si denique uno aliquo in genere peccasset: sed cum perfere non possent luxuriam, crudelitatem, avaritiam, superbiam: cum omnia sua commoda, jura, beneficia senarus, populique Rom. *unius scelere, ac libidine* perdidissent: hoc statuerunt, aut istius injurias per vos ulcisci, & persequi: aut, si vobis indigni essent visi, quibus opem, auxiliumque ferretis, 2 urbeis, ac sedes suas relinquere, quandoquidem agros jam ante istius injuriis exagitati reliquissent. Hoc consilio à L. Metello legationes univèrsæ petiverant, ut quamprimum isti succederet. Hoc animo toties apud patronos de suis miseriis deplorantur: hoc commoti dolore, postulata consulibus, quæ non postulata, sed in istum crimina viderentur esse, ediderunt. Fecerunt etiam, ut me, cujus fidem, continentiamque cognoverant, prope de vitæ meæ statu, dolore, ac lætymis suis deducerent, ut ego istum accusarem: à quo mea longissime ratio, voluntasque abhorrebat. Quamquam in hac causâ multo pluris partem mihi *defensionis, quam accusationis, sulce* pisse videor. Postremò homines ex tota provincia nobilissimi, primique, publicè, privatimque venerunt. 3 gravissima, atque honestissima quæque civitas vehementissime suas injurias persecuta est. At quemadmodum, judices, venerunt? videor enim mihi liberius apud vos jam pro Siculis loqui debere, quam forsitan ipsi velint. *saluti enim eorum potius consulam, quam voluntati*. Ecquem existimatis unquam ulla in provincia *rem absentem* contra inquisitionem accusatoris, tantis opibus, tanta cupiditate esse defensum? Quæstores utriusque provinciæ, qui isto prætor fuerant, cum fascibus mihi præsto fuerunt. Hi porro, qui successerunt, *vehementer istius cupidus*, liberaliter ex istius cibus tractati, non, minus acres contra me fuerunt. Videte, quid potuerit, 4 qui quatuor in una provincia quæstores, studiosissimos defensores, propugnatoresque habuerit: prætorum verò, cohortemque totam sic studiosam, ut facile appareret, non tam illis *Siciliam*, quam inanem offerderant, quam *Verrem ipsum*, qui plenus decesserat, *provinciam fuisse*. Minari Siculis, si decrevissent legationes, quæ contra istum dicerent: minari, si qui essent profecti: aliis, si laudarent, benignissime promittere: gravissimos privatarum rerum *restiti*, quibus nos presentibus denun-

tiavimus, eos vi, custodiisque retinere. Quæ cum omnia facta sint, tamen unam solam scitote esse civitatem Mamerthinam, quæ publicè legatos, qui istum laudarent, miserit. 5 Ejus autem legationis principem civitatis nobilissimum, C. Hejum, juratum dicere audistis: isti navem onerariam maximam, Messanæ esse, publicè coactis operis, ædificaram idemque Mamerthinorum legatus, istius laudator, non solum istum bona sua, verum etiam sacra, deosque penates à majoribus traditos, *ex adibus suis* eripisse dixit. Praclara laudatio, cum duabus in rebus legatorum una opera consumitur, in laudando, atque repetendo. Atque ea ipsa civitas qua ratione illi amica sit, dicitur certo loco. reperietis enim, quæ causæ benivolentiæ sint Mamerthinis erga istum, eas ipsas causas, iatis justas esse damnationis. Alia civitas nulla, judices, publico consilio laudat. Vis illa summi imperii tantum potui apud per-
paucos homines, nos civitates, ut aut levissimi quidam ex miserimis, desertissimisque oppidis invenirentur, qui injussu populi, ac senatus proficiscerentur: aut ii, 6 qui contra istum legati decreti erant, & testimonium publicum, ac mandata acceperant, *ut, ac metu* retinerentur. Quod ego in paucis tamen usu venisse non moleste fero, quo reliquæ tot, & tantæ, & tam graves civitates, tota denique Sicilia plus auctoritatis apud vos haberet, cum videretis nulla vi retineri, nullo periculo 7 prohiberi potuisse, quo minus experirentur, equid apud vos *quarmonia videretur* antiquissimorum, fidelissimorumque sociorum. Nam, quod totastasse non nemo vestrum audierit, istum à Syraculanis publicè laudari: id tametsi priore actione ex Heracii Syraculani testimonio, cuiusmodi esset, cognovistis; tamen vobis alio loco, ut se tota res habeat, quod ad eam civitatem attinet, demonstrabitur. Intelligitis enim, nullis hominibus quemquam tanto odio, quanto istum Syraculanis, & esse, & fuisse. At enim istum soli Siculi persequuntur: cives Romani, qui in Sicilia negotiantur, defendunt, *diligunt*, salvum esse cupiunt. Primum, si ita esset, tamen vos in hac questione de pecuniis repetundis, quæ sociorum causa constituta est lege, iudicioque sociali, sociorum querimonias audire oporteret. sed intelligere potuistis priore actione cives Romanos ex Sicilia plurimos, honestissimos, maximis de rebus, & quas ipsi acceperant injurias, & quas scirent aliis esse factas, pro testimonio dicere. Ego hoc, quod intelligo, judices, sic confirmo: videor mihi gratum fecisse Siculis, quod eorum 8 injurias, meo labore, inimicitias, periculo sim perlecutus. non minus hoc gratum me nostris civibus intelligo fecisse: qui hoc existimant, juris, libertatis, rerum, fortunarumque suarum salutem in istius damnatione consistere. Quæ-
propter de istius prætura Sicilienâ non recuso, quæ ita me audiat, ut, si cuiquam generi hominum sive Siculorum, sive nostrorum civium; si cuiquam ordini, sive aza-
torum, sive pecuariorum, sive mercatorum probatus sit: si non horum omnium communis hostis, prædoque fuerit: si cuiquam denique ulla in re 9 unquam temperaverit: ut vos quoque ei temperetis. Qui simulatque ei forte provincia Sicilia obvenerit, statim Romæ, & ad urbem, ante quam proficisceretur, querere ipse secum, 10 & cogitare cum suis cæpit, quibusnam rebus in ea provincia *maximam uno anno*

pecuniam

1. Et post d. Antonii infirmum, &c.) Obsecutus hic som lectioni & sciant; rationi Heteromanianæ.

2. Ubi ac sedes suas relinquere.) Ita edd. præcæ, ita Victoriana, ita Pall.

3. Gravissima atque honestissima quæque civitas.) Est à Pall. & olim editis. nam Lambinos, atque amplissima.

4. Qui quis noria una provincia.) Vox una est à m. Nannii & Metelli. alii abest.

5. Eius autem legationis principem civitatis nobilissimum.) Gulielmus, quod invenisset, in Metellano civitate nobilissimum eum C. Hejum; atque bitrabatur delendum, eum a sulcerinum, civitate.

6. Qui contra istum legati decreti erant.) Est à libris Petri Nannii. Item Metelli; nisi quod hic prius habuisset, legatione dicitur, unde

putat Gulielmus, fieri posse legati jam dicitur etiam, antea eum, legatione dicitur.

7. Prohiberi potuisse.) Vulgati pisse, sed alterum est à membranâ Metelli ac Nannii.

8. Quæque, in labore, inimicitias, periculoque.) Metelli liber, inimicitias; non inepte profecto.

9. Unquam temperaverit, ut de quoque si temperetis.) Vocata quidem est extat in Pall. Metelli. & dda. præcæ. eadem tamen, ut & Pall. respuant pronon en et. posteriore vulgati, tempore; et de quoque temperetis, conjectura Heteromani.

10. Et cogitare cum suis cæpit.) Sic Pal. sec. Metelli liber, aliorumque recepta lectio; cogitare, quæ minus citatæ vox hoc loco.

pecuniam facere posset. Nolebat in agendo discere (tamen si non provincia rudis erat & tiro) 1 sed in Siciliam paratus ad prædam, mediatuque venire cupiebat. O præclare coniectum à vulgo in illam provinciam omen communis famæ, atque sermonis: cum ex nomine istius quid in provincia facturus esset, 2 pertridiculis homines augurabantur. Etenim quis dubitare posset, cum istius in quaestura fugam, & furtum recognoscere: cum in legatione, oppidorum, sanorumque spoliationes cogitaret: cum videret in foro latrocinia prætoris: qualis iste in quarto actu improbitatis futurus esset. Atque ut intelligatis, eum Romæ quæsitum 3 non modo genera turandi, sed etiam nomina certissimum accipite argumentum, quo facilius de singulari eius impudentia existimare possitis. Quo die Siciliam atigit (videte, satisne paratus ex illo omne urbano, ad evertendam provinciam venerit) statim Metellam literas Halesiam mittit: quas ego istum in Italia scripsisse arbitror, nam, simularque è navi egressus est, dedit operam, ut Halesius ad se Dio continuo veniret: se de hereditate velle cognoscere, quæ ejus filio à propinquo homine 4 Apollodoro Laphironense venisset. Ea erat, iudices, pergrandis pecunia. Hic est Dio, iudices, nunc beneficio Qu. Metelli civis Romanus factus: de quo, multis viris primariis testibus, multorumque tabulis vobis priorè actione satisfactum est, 5 n. s. undecies numeratum esse, ut eam causam in qua ne tenuissima quidem dubitatio posset esse, isto cognoscite obiter: præterea greges nobilissimorum equarum abactos, argenti, vestitus stragulas domi quod fuerit, 6 esse direptum, ita n. s. undecies Q. Dionem, quod hereditas ei obvenisset, nullam aliam ob causam, perdidisse. Quid? Hac hereditas quo prætorè Dionis filio venerat? eodem, quo Annia, P. Annii senatoris filia: eodem, quo M. Liguri senatori, C. Sacerdote prætorè. Quid? tum nemo molestus Dionis fuerat? non plus quam Liguri, Sacerdote prætorè. Quid? ad Verrem quis detulit? nemo: nisi fortè existimatis ei quadruptatores ad fretum prætoris fuisse. Ad urbem cum esset, audivit Dionem cuidam Siculo permagnam venisse hereditatem: hereditem statuas iustum in foro ponere: nisi posuisset, Veneri Erycinæ esse multatum. Tamen politæ essent ex testamento: putabat tamen, quoniam Veneris nomen esset: 7 causam pecuniæ 8 se repetiturum. Itaque apponit, qui petat Veneri Erycinæ illam hereditatem non enim quaerit petis (ut est consuetudo) is, qui Erycum montem obtinebat: peti Nævium Turpio quidam, istius excursor, & emissarius, homo omnium, ex illo conventu, 9 quadruptatorum deterimus, 10 C. Sacerdote prætorè condemnatus injuriarum, etenim erat ejusmodi causa, ut ipse prætor, cum quaereret calumniatorem, paullo tamen confidentiorem reperire non posset. Hunc hominem Veneri ab-

solvit: sibi condemnat, maluit videlicet homines peccare, quam deos: se potius à Dione, quod non licebat, quam Venerem, quod non debebatur, auferre. Quid ego hic nunc? Sed Pompeii Chlorig testimonium recitem, qui causam egit Dionis? qui omnibus rebus interfuit? hominis honestissimi, tamen civis Romanus virtutis causa jam diu est, tamen omnium Siculorum primi, ac nobilissimi? Quid ipsius Qu. Cæcili Dionis, hominis probatissimi, 11 ac pudentissimi? Quid 12 L. Vetecillii Liguris, T. Manlii, L. Caleni? quorum omnium testimoniiis de hac Dionis pecunia confirmatum est. Dixit hoc idem M. Lucullus, se de his Dionis incommodis pro hospitio, quod sibi cum eo esset, jam antè cognoscere. Quid? Lucullus, qui tum in Macedonia fuit, 14 melius hæc cognovit, quam tu Hortensi, qui Roma fuit? ad quem Dio confugit? qui de Dionis injuriis gravissime per literas cum Verre questus es? nova tibi hæc sunt, & inopinata? nunc primum hoc aures tuæ crimen accipiunt? 13 nihil ex Dione, nihil ex focu tua, scemina primaria, Servilia, veterè Dionis hospita, audisti? nonne multa mei testes; quæ tu scis, nesciunt? nonne te mihi testem in hoc crimine eripuit non istius innocentia, sed legis exceptio: 14 TESTIMONIUM LUCULLI, CHLORIG, DIONIS. Satisne vobis magnam pecuniam Veneris homino, qui è Chelidonis sinu in provinciam profectus esset, Veneris nomine quæsisse videtur? Accipite aliam in minore pecunia non minus impudentem calumniam. 15 Sclippus & Epicrates fratres sunt Agyrinenses, horum pater 16 ab hinc duo & xx. annos est mortuus: in ejus testamento, quodam loco, si commissum quid esset, multa erat Veneri. 17 ipso xx. anno, cum tot interea prætores, tot quaestores, tot calumniatores in provincia fuissent, hereditas ab his Veneris nomine petita non est. 18 Causam Verres cognoscit, pecuniam per Volcatium accipit, 19 ferè ad n. s. cccc millia ab duobus fratribus. Multo tamen testimonio audistis antea, vicerunt Agyrinenses fratres, ita ut egentes, inanesque discederent. At enim ad Verrem pecunia ista non pervenit. Quæ est ista defensio? utrum asseveratur in hoc, antentatur? mihi enim nova res est. Verres calumniatores apponebat: Verres adesse jubebat: Verres cognoscebat: Verres judicabat: pecuniæ maximæ dabatur: qui dabant, causas obtinebant: tu mihi ita defendas? non est ista Verri numerata pecunia. Adjuvo te meique quoque testes idem dicunt: Volcatio dicunt sese dedisse. Quæ vis erat in Volcatio tanta, ut n. s. cccc millia à duobus hominibus auferret? & quis Volcatio, si sua sponte venisset, unam libellam dedisset? Veniat nunc: experiatur: testis recipiet nemo. At ego amplius dico: n. s. quadringentis accepisse te arguo contra leges: nego tibi ipsi nullum nummum esse numeratum: sed cum ob tua decreta, ob imperata, ob judicata, pecuniæ dabatur,

S 3

1. Sed in Siciliam paratus, &c.) Metelli codex, sed Sicilia, unde dabitur Gulielmus in glossa fuerit, scilicet Sicilia, ad illud provinciam, legendumque; & 1710: paratus ad prædam prædatorumque venire cup. haud paullo suavius.

2. Pertridiculis homines augurabantur.) Ita Metell. & Nann. quippe vulgati, pertridiculis, quod & in Pall.

3. Non modo genera turandi, sed etiam nomina, certissimum accipite argumentum.) Gulielmus capiebatur emendare fide codicis Metelli, nomine certissimum accipite argumentum. Nomina certa & incerta, in debitione pecuniæ sunt, à quibus facile aut difficulter creditor suum recipiat aut extricat, at hic Verres omnes Siculos suos debitores existimabat, qui habent modo quod auferre posset.

4. Apollodoro Laphironense.) Lambinus, Avaleto, proculdubio ex Fabriciano cod.

5. H. S. undecies numeratum esse.) Lambinus reposuit ex Fabriciano, H. S. 15 numerata esse, sicque erat etiam in Metellano.

6. Est direptum.) Ita erat in Metell. pro vulgo, direptum, illi perire autem dictum pro eripere, ut visaretur hiatus qui insignis fuisset, si duæ vocales clarissimæ concurrissent. Gulielmus.

7. Causam pecuniæ se repetiturum.) Lambinus calumniam, at alterum restat in scriptis Nannii, in Pall. in omnibus impressis.

8. Se repetiturum.) Perplacet Gulielmio antiqua ratio scripturæ quæ in codice Metelli, reperitur.

9. Quadruptatorum deterimus.) Forfan, inquit Hotomanus & Gulielmus; deterimus; & ita omnino perscriptam in Pall. secundam.

10. C. Sacerdote prætorè.) Lambinus, à Sacerdote contra Pall. & lectionem retro vulgatam.

11. Ac pudentissimi.) Ita mediæ aliquot edd. neque aliter Pall. pr. antea erat prudentissimi.

12. L. Vetecillii Liguris.) Aliàs legitur Vetillii, neque aliter Metelli membranæ, & tere placet; quamvis alterum hæret in Pall.

13. Nihil ex Dione, nihil ex focu tua, scemina primaria, &c.) Est à Nannii scripto & Metelli, prius editis, nihil de Dione, nihil de focu.

14. TESTIMONIA.) Editiones posteriores, præmittunt Recita, in ea Aldus Nepos amplius Recita testimonia, monuit Gulielmus in Metellano fuisse, R. testimonium: LVCYLII. CHLORE &c.

15. Sclippus & Epicrates.) Sic in Pall. & edd. ceteris.

16. Ab hinc duo & viginti annos.) Sic Nannii liber, sic Metelli, sic Pall. sic olim cuss recentiores duos & xx.

17. Ipsi vicesimo anno &c. nomine petita est.) Est ab Alconiana editione, cui suffragatur item liber Metelli. Editi prius; ipsi xx. annos & 02 nomine petita non est.

18. Causam Verres cognoscit.) Videtur illud causam non fuisse apud Pædianum: certe abest scripto Metelli, & jure.

19. Ferè ad H. S. cccc millia.) Lambinus omisit ad, quod nec erat in Metellano; qui, ferè H. S. xx. cum linea jaceat super numeros; quod quis probare possit.

20. Ob edita, ob imperia, ob judicata.) Sic Lamb. ex Fabr. prius edita, abique illo ob edita, ob imperia, ob judicata, nisi scias, neque aliter Pall.

dabantur, non erat querendum, *cujus manu numerarentur*,
 17. *sed cuius injuria cogerentur*. Comites illi tui delecti, manus
 erant tua. Praefecti, Scribae, Medici, Accensi, Haruspices,
 Praecones erant manus tuae. ut quisque te maxime cog-
 natione, affinitate, necessitudine aliqua attingebat, ita
 maxime MANVS TUA putabatur. cohors tota illa tua, quae
 plus mali Siciliis dedit, quam si centum cohortes fugitivo-
 rum fuissent, tua manus sine controversia fuit quidquid
 ab horum quopiam caprum est, id non modo tibi datum,
 sed tua manu numeratum judicari necesse est. Nam, si
 hanc defensionem probaveris, *Non accepit ipse*: licet omnia
 de pecuniis repetendis judicia tollatis. I nemo unquam
 tam reus, tam nocens adducetur, qui ista defensione non
 possit uti. etenim cum Verres utatur: quis erit unquam
 posthac reus tam perditus, qui non ad Qu. Mucii innocen-
 tiam referatur, si cum isto conferatur? Neque nunc tam
 mihi isti Verrem defendere videntur, quam in Verre defen-
 18. sionis tentare rationem. Qua de re, iudices, vobis magno-
 pe providendum est. pertinet hoc ad summam rei publi-
 cae, & ad existimationem ordinis, salutemque sociorum.
 Si enim INNOCENTES EXISTIMARI VOLUIMUS,
 non solum nos abstinentes, sed etiam nostros comites
 praestare debemus. Primum omnium opera tanta daqda
 est, ut eos nobiscum ducamus, qui nostrae famae capitique
 consulant, deinde, si in hominibus eligendis nos spes ami-
 citiae fefellerit, ut vindicemus: missos faciamus: semper
 ita vivamus, ut rationem reddendam nobis arbitremur.
 Africani est hoc, hominis liberalissimi. verumtamen *ea*
 liberalitas est probanda, qua sine periculo existimationis est, ut
 19. in illo fuit. Cum ab eo quidam vetus asseclator, & ex
 numero amicorum, non impetraret, uti se praefectum in
 Africam duceret, & id ferret molestè: NOLI, inquit,
 MIRARI, si tu à me hoc non impetras. ego jam pridem ab
 eo, cui meam existimationem curam fore arbitror, peto, ut
 mecum praefectus proficiscatur: & adhuc impetare non
 possum. Etenim re vera multo magis est petendum ab ho-
 minibus, 3 si salvi, & honesti esse volumus, ut eant no-
 biscum in provinciam, quam hoc illis in beneficii loco dese-
 rendum. Sed tu, cum & tuos amicos in provinciam, quasi
 in praedam, invitabas, & cum illis, ac per eos praedabare, &
 eos in concione annulis aureis donabas; non stituebas,
 tibi non solum de re, sed etiam DE ILLORUM FA-
 CTIS RATIONEM ESSE REDDENDAM?
 20. Cum hos sibi quæstus constiroisset magnos atque uberes,
 ex his causis, quas ipse instituerat in consilio, hoc est, cum
 sua cohorte, cognoscere: tam infinitum genus invenerat
 ad innumerabilem pecuniam corripendam. Dubium ne-
 mini est, quin omnes omnium pecuniae positae sint in eo-
 rum potestate, qui judicia dant, & eorum, qui judicant:
 quin nemo nostrum possit adeis suas, nemo iudum, ne-
 mo bona patriae obtinere, si, cum hæc à quopiam vestrum
 petita sint, prator improbus, cui nemo intercedere possit, det
 quem velit iudicem: iudex nequam & levis, quod prator
 21. iusserit, iudicet. Si verò illud quoque accedat, ut in ea ver-
 ba prator iudicium det, ut vel L. Octavius Balbus iudex,
 homo, & juris, & officii petitiſſimus, non possit aliter ju-
 dicare: si iudicium sit ejusmodi, L. OCTAVIUS JU-
 DEX ESTO: SI PARET, FUNDUM CAPE-
 NATEM, QVO DE AGITUR, EX JURE QVI-
 RITIUM P. SERVILII ESSE, NEQUE IS FUN-
 DUS Q. CATULO RESTITUETUR: non necesse
 erit L. Octavio iudici cogere P. Servilium Q. Catulo fun-
 dum restituere, aut condemnare eum quem non oporteat?

Ejusdemmodi totum jus pratorium, ejusdemmodi omnis
 res judiciaria fuit in Sicilia per triennium. Verre pratore:
 decreta ejusmodi: SI NON ACCIPIT QVOD TE
 DEBERE DICIS, ACCUSES: SI PETITUR, DU-
 CAS. C. Fuficium duci jussit petitorum. L. Suetium, L.
 Racilium, judicia hujusmodi: QUI CIVES ROM. E-
 RANT, SI SICULI ESSENT, TUM SI EORUM
 LEGIBUS DARE OPORTERET, QUI SICULI
 SI CIVES ROM. ESSENT, Verum, ut totum genus
 complectamini iudiciorum: prius jura Siculorum, deinde
 istius instituta cognoscite. Siculi hoc jure sunt, ut, quod
 civis cum civi agat, domi tenet suis legibus: quod Sicu-
 lus cum Siculo non ejusdem civitatis, ut de eo prator iudice-
 ces ex P. Rupili decreto, quod is de decem legatorum sententia
 statuit, quam legem illi *Rupiliam* vocant, fortiaur. Quod
 privatus à populo petit, aut populus à privato: senatus ex
 aliqua civitate, qui iudicet, datur, cum altera civitates re-
 jecta sunt. Quod civis R. à Siculo petit: Siculus iudex da-
 tur, quod Siculus à cive R. civis Rom. datur, ceterarum re-
 rum selecti iudices ex civium Roman. conventu proponi
 solent. Inter aratores & decumanos, lege frumentaria,
 quam *Hieronica* appellant, judicia sunt. Hæc omnia isto
 22. pratore non modo perturbata, sed plane & Siculis, & civi-
 bus R. crepta sunt: primum *sua leges*: quod civis cum civi
 ageret, aut eum iudicem, quem commodum erat, prae-
 conem, haruspicem, medicum suum dabat: aut, si legibus
 erat iudicium constitutum, & ad civem suum iudicem vene-
 rant, liberè civi iudicare non licebat. Edictum enim
 hominis cognoscite, quo edicto omnia judicia redegerat
 in suam potestatem: SI QUI PERPERAM IUDICASSET,
 SE COGNITURVM: CVM COGNOSSET, ANIMAD-
 VERSURVM. idque cum faciebat, nemo dubitabat, quin
 cum judex alium de suo iudicio putet iudicatum, seque
 in eo capitis periculum aditurum, voluntatem spectet ejus,
 quem statim de capite suo putet iudicatum. Selecti è
 23. conventu, aut propofiti ex negotiatoribus iudices, nulli
 hæc copia, quam dico, iudicum, cohors non Q. Scævola,
 qui tamen DE COHORTE SUA dare non solebat; sed
 C. Verres. Cujusmodi cohortem putatis hoc principem
 esse? sicuti videtis edictum: SI QVOD PERPERAM
 IUDICARIT SENATUS. Eum quoque ostendam,
 siquando sit datus, coactu istius, quod non fenserit, iudica-
 24. casse. Ex lege Rupilia sortitio nulla, nisi cum nihil inter-
 erat istius, lege Hieronica judicia plurimarum controver-
 siarum, sublata uno nomine omnia: de conventu, ac ne-
 gotiatoribus nulli iudices. Quanta potestatem habuerit,
 videtis: quas res gesserit, cognoscite. Heraclius est Hie-
 25. ronius filius, Syracusanus, homo in primis domi suae nobi-
 lis, & ante hunc pratorem vel pecuniosissimus Syracusa-
 norum: nunc nulla alia calamitate, nisi istius avaritia,
 atque *injuria, pauperimus*. huic hereditas facile ad h. s. tri-
 cles venit testamento propinqui sui, Heraclii: plena do-
 mus caelati argenti optimi, multaque stragula vestis, pre-
 tiosissimorumque mancipiorum; quibus in rebus istius
 cupiditates, & insanas quis ignorat? erat in sermone res,
 magnam Heraclio pecuniam venisse: non solum Heraclium
 divitem, sed etiam ornatum supellectili, argento, veste,
 mancipiis futurum. audit hæc etiam Verres: & primo, illo
 26. suo leviori artificio Heraclium aggredi conatur, ut eum
 roget inspicenda, qua non reddat: deinde à quibusdam Syra-
 cusanis admonetur; hi autem quidam erant a fines, istius,
 quorum iste uxores nunquam alienas existimavit. Cleome-
 nes, & Aeschio: qui quantum apud istum, & quam
 tur i

1. Nemo unquam tam reus, tam nocens.] Lambinus ex ms. Hotomani
 2. Ad existimationem ordinis.] Haud supervacuum videtur, quod est

in Metell. *ordinis nostri*.

3. Si salvi & honesti esse volumus.] Est illud & *benefici*, ex Fabric. ex-
 stabatque item in Metelli libro, nisi quod is *benefici*.

turpi de causa potuerint, ex reliquis criminibus intellige-
tis. Hi, ut dico, hominem admonent; rem esse præclaram,
1 referam omnibus rebus: ipsam autem Heraclium, homi-
nem esse majorem natum, non promissimum: & eum præ-
ter Marcellos, patronum, quem jure suo adire, aut appel-
lare posset, habere neminem: esse in eo testamento, quo
ille heres esset, scriptum, ut statuas in palæstra deberet po-
nere. faciemus, ut palæstrita negent ex testamento esse po-
sitas, petant hereditatem, quod eam palæstra commissam
37 esse dicant. Placuit ratio Verri, nam hoc animo provide-
bat, cum tanta hereditas in controversiam venisset, judi-
cioque peteretur, fieri non posse, ut sine præda ipse discede-
ret. approbat consilium: auctor est, ut quàm primùm age-
re incipiant, hominemque id atatis, minimè litigiosum
quàm tumultuosissimè adorianur. Scribitur Heraclio
dica. Primò mirantur omnes improbitatem calumnia:
deinde qui istum noscent, partim suspicabantur, partim
planè videbant, adjectum esse oculum hereditati. Interea
dies advenit, quo die sese ex instituto, ac lege Rupilia, di-
cas fortituum Syracusis iste edixerat: paratus ad hanc di-
cam sortiendum venerat. Tum eum docet Heraclius, non
posse eo die sortiri, quòd lex Rupilia veterat diebus xxx
sortiri dicam, quibus scripta esset, dies xxx nondum fue-
rant, sperabat Heraclius, si illum diem effugisset, ante alteram
fortitionem Q. Atrium, quem provincia tum maximè ex-
38 spectabat, succesurum. Iste 2 omnibus dieis diem distu-
lit: & eam diem constituit, ut hanc Heraclii dicam sortiri
post dies xxx ex lege posset. Posteaquam ea dies venit:
iste incipit simulare se velle sortiri. Heraclius cum advoca-
tis adit, & postulat, ut sibi cum palæstritis, hoc est, cum
populo Syracusano, æquo jure disceptare liceat. Adversarii
postulant, ut in eam rem iudices dentur, ex his civitati-
bus: 3 quæ in id forum convenirent, electi, qui Verri vi-
derentur. Heraclius contra, ut iudices, è lege Rupilia den-
tur: ut ab institutis superiorum, ab auctoritate senatus,
39 ab jure omnium Siculorum ne recedatur. Quid ego istius
in jure dicundo 4 libidinem, scelera, demonstrem? quis ve-
strum non ex urbana jurisdictione cognovit, quis un-
quam, isto prætoris, Chelidone invita lege agere potuit?
non istum, ut non neminem, provincia corrupti: idem fuit,
qui Romæ. Cum id, quod omnes intelligebant, diceret
Heraclius, jus esse certum Siculis, inter se quo jure certa-
rent, legem esse Rupiliam, 5 quam P. Rupilius Cos. de de-
cem legatorum sententia dedidit: hoc omnis semper
in Sicilia consules, prætorisque servasse: 6 negavit se ju-
dices è lege Rupilia sortituum, quinque iudices, quos
7 commodum ipsi tuit, dedit. Quid hoc homini facias?
quod supplicium dignum libidini ejus invenias? Præseri-
ptum tibi cum esset, 7 homo deterrime, & impudentissi-
me, quemadmodum inter Siculos iudices daret: cum im-
peratoris P. R. auctoritas legatorum decem, summorum ho-
minum, dignitas, S. C. intercederet, cujus consulo 8 P. Ru-

pilius de legatorum sententia leges in Sicilia constituerat:
cum omnes ante te prætorem, Rupilias leges, 9 & in cete-
ris rebus, & in judiciis maxime observarent: tu ausus es
pro nihilo præ tua præda tot res sanctissimas ducere? ubi
nulla lex fuit? nulla religio? nullus exiustimationis pu-
dor? nullus iudicii metus? nullius apud te gravis auctori-
tas? nullum exemplum, quod sequi velles? Verum, ut in-
stitui dicere, quinque iudicibus nulla lege, nullo instituto,
10 nulla rejectione, nulla sorte, ex libidine istius datis, non
qui causam cognoscerent, sed qui, quod imperatum esset,
judicarent: eo die nihil actum est, adesse jubentur postri-
die. Heraclius interea, cum omnis infidias à prætoris for-
tunis suis fieri videret, capit consilium de amicorum &
propinquorum sententia, non adesse ad iudicium, itaq; Syra-
cusis illa nocte profugit. Iste postero die manè, cum mul-
to maturius, quàm unquam antea, surrexisset: iudices ci-
tari jubet, ubi comperit Heraclium non adesse, cogere in-
cipit eos, ut absentem Heraclium condemnarent. Illi eum
commonefaciunt, 11 ut si ei videatur, utatur instituto suo,
nec cogat 12 ante horam decimam de absente secundum præ-
sentem iudicare. impetrant. Interea sanè perturbatus & ipse,
& ejus amici, & consiliarii, molestè ferre cœperunt, Hera-
clium profugisse. putabant absentis damnationem, præ-
sertim tanta pecunia, multo invidiosorem fore, quàm si
præfens damnatus esset. Ed accedebat: quòd iudices è lege
Rupilia dati non erant; multo etiam rem turpiorem fore,
& iniquiorem visum ita intelligebant. Itaque hoc dum
corrige vult, aperitur ejus cupiditas, improbitas, facta est.
Nam illis quinque iudicibus uti sese negat. jubet, id quod
initio è lege Rupilia fieri oportuerat, citari Heraclium, &
eos, qui dicam scripserant: 13 ait, se iudices è lege velle sor-
tiri. Quod ab eo pridie, multis 14 lacrymis cum eum ora-
ret, atque obsecraret Heraclius, impetrare non potuerat:
id ei postridie venit in mentem, è lege Rupilia sortiri dicas
oportere. Educit ex urna treis. iis ut absentem Heraclium
condemnent, imperat. itaque condemnant. Quæ malum, 43
ista fuit amentia? ecquando te rationem factorum tuorum
redditurum putasti? ecquando his de rebus tales viros
auditorios existimasti? Petatur hereditas ea, quæ nulla de-
betur, in prædam prætoris? interponatur nomen civitatis im-
ponatur honestæ civitati turpissima persona calumnia? Ne-
que hoc solum: sed ita res agatur, ut ne simulatio quidem
æquitatis ulla adhibeatur? Nam, per deos immortales,
Quid interest, utrum prætor imperet, hujus cogat ali-
quem de suis bonis omnibus decedere: an hujusmodi ju-
diciam det, quo iudicio, indicta causa, fortunis omnibus
everti necesse sit? Profectò enim negare non potes, te ex
44 lege Rupilia sortiri iudicium debuisse, cum præfentem He-
raclius id postularet. Sin illud dices, te Heraclii voluntate
ab lege recessisse: ipse te impedies; ipse tua defensione
implicabere. Quare enim primùm ille ipse adesse noluit, cum
ex eo numero iudices haberet, quos postularat? deinde tu
cur

1. Referam omnibus.] Lambinus præposuit, demum referam, stultis-
simè, & præter libros.

2. Omnibus dieis diem distulit.] Est à Fabric. & Metellano. editi antea,
judiciale.

3. Quæ in forum convenirent.] Scripsit Metelli, convenirent. forsitan
non male.

4. Libidinem, scelera demonstrem?] Ita Metell. neque alibet Fabr. quàm
quod is inimica copula, & scelera, vox ex alitis libris scriptis edicique
abest.

5. Quam P. Rupilius Cos. de x. leg.] Sic Pal. sec. Fabr. & Metel. nam
prius legebamus, quam prætor Rupilius ex S. C. de x. leg.

6. Negavit se iudices è lege Rupilia sortituum.] Non displicet scriptura
Metellani, negavit se legi Rup. serv. omisis intermediiis.

7. Homo deterrime & impudentissime.] Metell. non habet illud deterrime
& etc. poteratque abesse. Pal. sec. præter deterrime, mox quoque
idem Metell. legit, Quid hoc homini facias, ut expresserat ex Fabr. Lam-
binus, præterea orat in eo, dignum libidini.

8. P. Rupilius de decem legatorum.] Est à Metello, neque admodum

abit Fabr. vulgatur antea P. Rupilius prætor ex legatorum.

9. Et in ceteris rebus, & in judiciis maxime observarent.] Metell. codex
& in ceteris rebus servassent, omisis ceteris, neque tibi displicet, ut
subintelligatur, sedum in iudiciis antea etiam eod. libro auctore scri-
psit se prætoris, eo quidem proclivius, quod Pall. & ed. ver. duabus tan-
tum litteris prioribus id vocis expresserant.

10. Nulla rejectione.] Est à Metel. & Fabr. prius edebatur nulla religione.

11. Ut si ei videatur, utatur instituto suo, nec cogat etc.] Lectionem pro-
minus sana arguit Metelli codex, in quo ut si sibi videatur insti suo ne-
cogari supraque illud si collocatum è majusculum.

12. Ante decimam de absente secundum præfentem iudicare.] Idem libere
ante decimam absentem secundum præf. iudicari.

13. Ait se iudices è lege velle sortiri.] Sic Metell. nisi quod is littera
una plus, iudices e. ex lege etc. proxime scripturam Fabricianam, vul-
gati, atque se iud. è lege Rupilia velle sort.

14. Lacrymis cum eum oraret atque obsecraret Heraclius.] Metelli mem-
branz, lacrymis oraret Heraclius, hæc intermediiis, non male, dum in-
do sunt orantis.

cur post illius fugam iudices alios fortitus es, si eos, qui erant antea dati, utriusque dederas voluntate? deinde ceteras dicas omnis illo foro M. Postumius quaestor fortitus est; hanc totam tu illo conventu reperere fortitus. Ergo, inquiet aliquis, donavit populo Syracusano illam hereditatem. Primum, si id confiteri velim, tamen istum condemnatis, necesse est. *nam, enim permissum est, ut impune nobis liceat, quod alicui eripuerimus id alteri tradere.* Verum ex ista reperietis hereditate ita istum pradam, ut perpauca occulte fecerit: populum quidem Syracusanum in maximam invidiam sua infamia, alieno premio pervenisse: paucos Syracusanos, eos, qui se nunc publice laudationis causa venisse dicunt, & tunc participis praedae fuisse, & nunc non ad istius laudationem, sed ad communem litium affirmationem venisse. Posteaquam dimissus est abfens, non solum illius hereditatis, de qua ambigebatur, quae erat 1 n. s. tricis, sed omnium bonorum paternorum ipsius Heraclii, quae non minor erat pecunia, palaeistra Syracusanorum, hoc est, Syracusanis, possessio traditur. Quae est ista praetura? **46. HEREDITATEM**, quae venerat à propinquo, venerat testamento, venerat legibus: quae bona is, 2 qui testamentum fecit, huic Heraclio, ante aliquanto, quam est mortuus, omnia utenda, ac possidenda tradiderat: cuius hereditatis, cum ille aliquanto ante te praetorem esset mortuus, contra versa fuerat nulla, mentionem fecerat nemo. Verum esto, et ipse hereditatem propinquis, da palaeistris: praedae in bonis alienis, nomine civitatis: evette leges, testamenta, voluntates mortuorum, quae a vivorum, num etiam 3 patrii Heraclii bonis exturbare oportuit? qui simulac profugit, quam impudenter, quam palam, quam acerbe, dii immortales, ista bona direpta sunt! quam illa res calamitosa Heraclio, quirituosa Verri, turpis Syracusanis, misera omnia videbatur? Nam illud quidem statim curatur, ut quidquid caelari argenti fuit in illis bonis, ad istum deferatur: quidquid Corinthiorum vasorum, stragulae vestis, haec nemo dubitabat, quin non modo ex illa domo capta & oppressa, verum ex tota provincia ad istum comportari necesse esset. **47. est**: in qua cohors istius invicta dominata est. Verum illud est praetatum: Syracusani, qui praefuerant his Heraclii bonis, verbo, red gendis; re, dispertendis, reddebant eorum negotiorum rationem in senatu: dicebant, scyphorum parva complura, hydrias argenteas 4 pretiosas, vestem stragulam multam, mancipia pretiosa, Verri data esse: dicebant, quantum cuique, eius iussu, nummorum esset datum. gemebant Syracusani: sed tamen patiebantur. repente recitatur, uno nomine n. s. ccl. millia iussu praetoris data. fit maximus clamor omnium, non modo optimi cuiusque, neque eorum, quibus indignum semper visum erat, bona privati, populi nomine, per summam injuriam erepta: verum etiam ipsi illi auctores injuria, & ex aliqua particula, socii praedae, ac rapinarum, clamare coeperant, sibi ut haberet hereditatem. tantus in curia clamor factus **48. est**, ut populus concurreret. Res ab omni conventu cognita, 5 celeriter domum nuntiatur. Homo inimicus his, qui recitasset; hostis omnibus, qui acclamarent: exarsit iracundia, ac stomacho. verum tamen fuit tum sui dissimilis. noxios os hominis, noxios audaciam; tamen tum

rumore populi, & clamore, & furto manifesto grandis peccata perturbatus est. Ubi se collegit, vocat ad se Syracusanos: 6 quia non posset negare ab illis pecuniam datam, non quaesivit proci alicunde (neque enim probaret) sed proximum, patre alterum filium, quem illam pecuniam diceret abstulisse. ostendit se reddere coacturum, qui postea, quam id audivit, habuit dignitatis, & aetatis, & nobilitatis suae rationem. verba apud senatum fecit: docuit, ad se nihil pertinere, de isto, id, quod omnes videbant, neque ille quidem obicere locutus est. itaque illi Syracusani statum postea statuerunt: & is, ubi primum potuit, istum reliquit, de provinciaque decessit. Et tamen ajunt eum queti **49. solere non unquam, se miserum, quod non fuit, 7 sed suorum peccatis, & criminibus prematur.** Triennium provinciam obtinisti: gener electus adolescens unum annum tecum fuit: sodales, viri fortes, legati tui primo anno te reliquerunt: unus legatus P. Tadius, qui erat reliquus, non ita multum tecum fuit: qui si semper una fuisset, tamen summa cura tum tuum, tum multo etiam magis suae famae pepercisset. Quid est quod tu alios accuses? quid est, quam obrem putes te tuam culpam non modo derivare in aliquem, sed & communicare eum alteri posse? Numerantur illa n. s. ducenta quinquaginta Syracusanis. ea quemadmodum ad istum postea per pseudothyrum revertantur, tabulis vobis, & testibus, iudices, planum faciam. Ex hac iniquitate istius, & improbitate, iudices, quod praeda ex illis bonis ad multos Syracusanos, invito populo, senatuque Syracusano, venerat, illa scelera per Theomnastum, & Aschionem, & Dioniodorum, & Cleomenem invictissima civitate facta sunt, primum ut vobis tota spoliaretur: qua de re alius mihi locus ad dicendum est constitutus: ut omnia signa iste per eos homines, quos nominavi, omne ebur ex aedibus sacris, omnes undique tabulas pictas: deorum denique simulacra quae vellet auferret: deinde ut in curia Syracusis, quem locum illi *bulentarium* vocant, honestissimo loco, & apud illos clarissimo, 9 ubi illius ipsius M. Marcelli, (qui cum Syracusanis locum quem eripere belli ac victorix lege posset, conservavit, & reddidit, statua ex arte facta; ibi maneat isti, & alteram filio statuam posuerint: ut, dum istius hominis memoria maneret, senatus Syracusanus sine lacrimis, & gemitu in curia esse non posset. Per eosdem istius injuriarum, furtorum, uxorumque socios, istius imperio Syracusis Marcellae tolluntur maximo gemitu, iuctuque civitatis: quem illi diem festum cum recentibus beneficiis M. Marcelli debitorum reddebant, tum generi, nomini, familiae Marcellorum maxima voluntate tribuebant. Mithridates in Asia, cum eam provinciam totam occupasset, Asia non sustulit, hostis, & hostis in ceteris rebus nimis ferus, & immanis, tamen honorem hominis, deorum religione consecratum, violare noluit: tu Syracusanos unum diem festum 10 Marcellis impartire noluit; per quos illi adepti sunt, ut ceteros dies festos agitare possent. At verò praetatum diem illis reposuisti, Verre ut agerent, & ut ad eum diem, quae sacris, epulisque opus essent, in compluris annos locarentur. Sed jam in tanta istius impudètia remittendum aliquid videtur, ne omnia contendamus, ne omnia cum dolore agere videamur. nam me dies, vox, latera deficient, si hoc nunc vociferari velim, quam miserum, indignumque sit, istius nomine apud eos diem festum esse, qui feste

1. H. S. tricis.) Metelli membranae H. S. ccc. quod & in Fabriciano, ex ament apitores ad rem nummariam.
2. Qui testamentum fecit.) Metelli liber fecerat a. p. huic, nescio an exprimere voluerit, quod praetura.
3. Patrii Heraclii bonis exturbare oportuit.) Videtur potius, exturbata, sed sic nulli vult, neque adeo editi.
4. Pretiosas, vestem stragulam multam, mancipia pretiosa.) Est à Metelli libro, & ita fuisse in Fabriciano in bezae editio Lombini.
5. Celeriter domum nuntiatur.) Metelli membranae, amplius celeriter ista nuntiatur domum nuntiatur, sicut est in Metelli, inquit Gabelmius.
6. Quicum possit negare.) Melius forte, qui non possit esse.

7. Sed suorum peccatis.) Aliae edd. interponunt, eripimus, quae vox abest Metelli, & Fabriciano.
8. Communicare eum alteri.) Vulgata aliqui, sed lectio nostra exstat in Fabr. & Met. quae etiam mox iterum habet H. S. ccc.
9. Ubi illius ipsius M. Marcelli.) Ita Fabr. cui ad sensum praebet Metelli, nisi quod is non admittit illam, ex arte facta, haec tenus vulgata, sub illius ipse, qui cum Syracusanis locum quem eripere voluit.
10. Marcellis impartire noluit.) Est à copula librorum priorum, prius impressi, Syracusanum n. d. f. Marcelli impartiri noluit. isdem auctoribus relapsi, qui pro communi agere.

fese istius opera funditus *extinctis* esse arbitrentur. O Verrea præclara, 1 quoquam si accessisti, quod non attuleris tecum istum diem? etenim quam tu domum, quam urbem adiisti, quod fanum denique, quod non eversum, atque extersum reliqueris? quare appellentur sancta Verrea, quæ non ex nomine, 2 sed ex manibus, naturaque tua constituta esse videantur. QVAM FACILE SERPAT injuria, & peccandi consuetudo: quam non facile reprimatur, videte iudices. Bidis oppidum est, tenue sanè, non longe à Syraculis. Huius longè primus civitatis est Epicrates quidam. Huic hereditas h-s quingentorum millium venerat à muliere quadam propinqua, atque ita propinqua, ut ea etiam *intestata* esset mortua, Epicratem Bidinorum legibus heredem esse oporteret. Recens Syraculana erat illa res, quam antè demonstravi, de Heraclio Syraculano, qui *bona non perdidisset, nisi ei venisset hereditas.* Huic quoque Epicrati venerat, ut 54 dixi, hereditas. Cogitare cœperunt ejus inimici, nihilominus eodem prætorè hunc everti bonis posse, 3 quo Heraclius esset everfus. rem occultè instituant: ad Verrem per ejus interpretes deferunt, ita causa componitur, ut item palæstrite 4 Bidenis peteret ab Epicrate hereditatem, que madmodum palæstrite Syraculani ab Heraclio petissent. Numquam vos prætorè tam palæstritum vidistis, verum ita palæstritas defendebat, ut ab illis *ipse unctior* discederet, qui statim 5 cum præsensisset, jubet cuidam suorum amicorum numerari h-s LXXX. 6 res occultari satis non posse, per quemdam eorum, qui interfuerat, sit Epicrates certior. Primò negligere, & contemnere cœpit, quod causa prolus, 7 quod disputari posset, nihil habebat. Deinde, cum de Heraclio cogitaret, & istius libidinem nosset, commodissimum putavit esse de provincia clam abire: itaque fecit. profectus est Rhegium. Quod ubi auditum esset, astutè illi, qui dederat pecuniam, patere *nihil agi posse, absente Epicrate.* nam Heraclius tum affuerat, cum primùm dati sunt iudices: de hoc, qui ante quàm in jus aditum esset, antè quàm denique mentio controversiæ facta esset, discessisset, putabant nihil agi posse. homines Rhegium proficiscuntur, Epicratem conveniunt: demonstrant id, quod ille sciebat, se 8 h-s LXXX dedisse: rogant eum, ut sibi id, quod ab ipsis abisset pecuniæ, curet: ab se caveat, quemadmodum velit: de illa hereditate 56 cum Epicrate neminem esse acturum. Epicrates homines multis verbis à se malè acceptos dimittit: redeunt illi Rhegio Syraculas: queri cum multis, ita ut sit, incipiunt: sese 9 h-s LXXX nummum frustra dedisse, res pererebunt: in ore, atque sermone omnium cœpit esse. Verres 10 refert illam suam Syraculanam: ait se *velle de illi h-s LXXX cognoscere*: advocat multos, dicitur Bidini Volcatio se dedisse: illud non addunt, *passu istius.* Volcatium vocat: pecuniam refert imperat. Volcatius animo æquissimo nummos afferit, qui nihil amitteret: reddit inspectantibus multis: Bidini nummos auferunt. Dicit aliquis, Quid ergo in hoc Verrem reprehendis, qui non modò ipse *fur non est, sed ne alium quidem passus est esse?* attendite, jam intelligetis hanc pecuniam, qua *vita modò* visa est exire ab isto, eadem semita revertisse. Quid enim debuit prætor fecisse, cum consilio recognita, cum competisset, suum comitem, juris,

decreti, iudicii corrumpendi causa, qua in re ipsius prætoris caput, existimatioque ageretur, pecuniam accepisse? Bidinos autem contra prætoris famam, ac fortunas dedisse? & non in eum, qui accepisset, animadvertisse; & in eos, qui dedissent? Tu, qui institueras in eos animadvertere, qui perperam judicassent, quod *sæpe per imprudentiam* sit hos pateris impunè discedere, qui ob tuum decretum, ob tuum iudicium, pecuniam aut dandam, aut accipiendam putarant? Volcatius idem apud te postea fuit: eques Rom. 58 tanta accepta ignominia. Nam QVID EST TYRPIVS ingenio, quid minus libero dignum, quam in conventu maximo cogi à magistratu furtum reddere? qui, si eo animo esset, quo non modò eques R. sed quivis liber debet esse, aspiciere te postea non potuisset: inimicus, hostis esset, tanta contumelia accepta, nisi *teum colluisset*, & tu potius existimationi servisset, quàm suæ, qui quàm tibi amicus non modò tum fuerit, quam diu tecum in provincia fuit, verum etiam nunc sit, cum jam à ceteris amicis sis relictus, & tu intelligis, & nos existimare possumus. An hoc solum argumentum est, nihil isto imprudente factum, quod Volcatius ei non succensuit? quòd iste nec in Volcatium, nec in Bidinos animadvertit? Est magnum argumentum: verum 59 illud maximum, quod illis ipsis Bidinis, quibus iratus esse debuit, ut à quibus comperit, quòd *ipse* agere cum Epicrate nihil possent, etiam si adesset, idcirco suum decretum pecunia esse *entatum*: his, inquam, ipsis non modò illam hereditatem, quæ Epicrati venerat: sed, ut in Heraclio Syraculano, item in hoc, paulò etiam atrocius, quod Epicrates appellatus omnino non erat: bona patria, fortunasque ejus Bidinis tradidit. ostendit enim *novò modo*, si quis quid ab absente peteret, se auditurum. Adeunt Bidini: petunt hereditatem, procuratores postulant, ut se ad leges suas rejiciat, aut ex lege Rupilia dicam scribi jubeat. Adversarii non audebant contra dicere: exitus nullus reperiebatur: insimulant hominem *fraudandi causa desessisse*: postulant, ut bona possidere liceat. Debebat Epicrates ullum nummum nemini, 60 amici, si quis quid peteret iudicio, secum agi passuros: iudicium solvi satisdarios esse dicebant. 11 Cum omnia iudicia frigerent: admonitū istius insimulante cœperunt, Epicratem *litteras publicas corrupisse*: à qua suspitione ille aberat plurimum: actionem ejus rei postulant, amici recusat, nequod novum iudicium, ne qua ipsius cognitio, illo absente, de existimatione ejus constitueretur: & simul idem illud postulare non desistebant, ut se ad leges suas rejiceret. Iste amplam *occasione calumniæ* nactus, ubi videt esse aliquid, quod amici 12 absentem Epicratem nolent defendere: asseverat se ejus rei in primis actionem esse daturum. Cum omnes perspicerent, ad istum non modò illos numos, qui per simulationem ab isto exierant, revertisse: sed multo etiam plureis eum postea numos abstulisse: amici Epicratem defendere destiterunt: iste Epicratis bona Bidinos omnino possidere, & sibi habere jussit. Ad illa h-s 10 millia hereditaria accessit ipsius antiqua h-s quindecies pecunia. Utrum res ab initio ita ducta est? an ad extremum ita perducta est? an ita parva est pecunia? an is homo Verres, ut hæc, quæ dixi, *grati facta* esse videantur? Hic nunc de miseria Siculorum, iudices, audite, & Heraclius ille Syracu-

1. Quoquam si accessisti, quod non attuleris. Metell. quod accessisti quæ, quo non; quod Gualtelmo non displacebat.

2. Sed ex manibus naturaque. Hotomanus notat Io. Lucanium legere, motibus, non est necesse, nam eodem libro tit. cap. 37. non tam præcise manibus.

3. Quo Heraclio esset veritas. Fortè quam, inquit Gualtelmus.

4. Bidinis petentem ab Epicrate hereditatem. Metell. non agnosceit verbum hereditatem; & per me abire licet.

5. Cum præsensisset jubet cuidam. Metell. idem habet quod Fabr. qui præsens esset jubet.

6. Res occultari satis non posse. Ita Pall. duo Hotomani perit. Metelli perit. Libratorum ambo glossæ.

7. Quod disputari posset. Admissi lectionem Fabric. item Metell. ad Ctenus lectum habitari, non ita elegans.

8. H-s LXXX. Fabric. & Metell. tam heic quàm paulò supra habent h-s CCC.

9. H-s LXXX nummum. Virina vox non comparat in Metell.

10. Refert istum suam Syracul. Ita nostri libri, & perplectæ, ut suscipiantur *causæ*, aut quid simile.

11. Cum omnia iudicia frigerent. Sic Fabr. sic Metelli codex, non iudicia, ut erat in retro editis. Gualtelmus utramque illam vocem arbitrabatur supervacuum.

12. Absente Epicrate nolent defendere. Hic à membranaceo Nannivulgata absente Epicrate.

Syracusanus, & hic Bidinus Epicrates, expulsi bonis omnibus, Romam venerunt. fordidati, maxima barba, & capillo, Romam biennium propè fuerunt. Cum L. Metellus in provinciam profectus est, tum isti bene commendati cum Metello una proficiscuntur. Metellus simulac venit Syracusas, utrumque; *residua*, & de Epicrate, & Heraclio. In utriusque bonis nihil erat, quod restitui posset, nisi quod moveri loco non poterat. 1. *Feceat* hac egregie primo adventu Metellus, ut omnes istius injurias, quas modo posset, *responderet*, & irritas faceret. Heraclium restitui iusserat: 2. non restituebatur; quilibet erat e ductus Senator Syracusanus ab Heraclio, duci iubebat. itaque permulti ducti sunt. Epicrates quidem continuo restitutus est. Alia iudicia Lilybæ, alia Agrigenti, alia Panormi restituta sunt. Censuræ, qui illo pratore sunt habiti, non servaturum se Metellus ostendit: decumas, quas ille contra legem Hieronicam vendiderat, sese venditurum; 3. Hieronica lege dixerat. Omnia erant Metelli ejusmodi, 4. ut totam istius *pratoriam* *retinere* videretur. Simulatque ego in Siciliam veni, mutatus est. venerat ad eum illo biduo 5. Letilius quidam, homo non alienus à literis. itaque eo iste tabellario semper usus est. Is epistolas complureis attulerat: in his unam domo, quæ totum immutabat hominem, repente cepit dicere, *se omnia Verri causa velle*: sibi enim eo amicitiam, cognationemque esse. Mirabantur omnes, hoc ei tum denique in mentem venisse, postea quam tam multis eum factis, decretisque *julgasset*. Erant qui putarent, Letilium legatum à Verre venisse, qui gratiam, amicitiam, cognationemque commemoraret. Ex illo tempore à civitatibus laudationes petere: testeis non solum deterrere verbis, sed etiam vi retinere cepit. Quodd ego nisi meo adventu illius conatus aliquantulum repressissem, & apud Siculos non Metelli, sed Glabronis literis ac lege pugnassem: tam multos huc evocare non potuissem. Verum, quod institui dicere, miserias cognoscite Siculorum. Heraclius ille, & Epicrates longè mihi obviam cum suis omnibus processerunt. venienti Syracusas egerunt gratias, flentes: Romam decedere mecum cupierunt. quod erant mihi oppida complura etiam reliqua, quæ adire vellem, constitui cum hominibus, quo die mihi Messana præsto essent. Eo mihi nuntium miserunt, se à pratore retineri quibus ego testimonium denuntiavi, quorum nomina edidi Metello: cupidissimi veniendi, maximis injuriis affecti, adhuc non venerunt. Hoc jure sunt socii, ut *in deplorare quidem de suis incommodis liceat*. Jam Heraclii Centuripini, optimi nobilissimique adolescentis, testimonium audistis: à quo n. s. c. milia *per calumniam*, majitiamque petita sunt. Iste pœnis, compromissisque interpolitis, n. s. ccc. extorquenda, curavit: quoddamque iudicium secundum Heraclium de compromissis factum erat, quod civis Centuripinus inter duos civis iudicasset, id irritum juste esse: eumque iudicem falsum iudicasse iudicavit: in senatu ne esset: locis, comæ odisque publicis uti vetuit. si quis eum pulsasset, edixit, sese *iudicium injuriarum* non daturum: quiddam ab eo peteretur, iudicem de sua cohorte daturum, ipsi autem nullius actionem rei sese daturum. 67. Quæ istius auctoritas tantum valuit, ut neque illum pulsaret quisquam, cum prætor in provincia sua verbo permit-

ret, re hortaretur: neque quisquam ab eo quiddam peteret, cum iste *calumniam licentiam sua auctoritate dedisset*. ignorantia autem illa gravis, tandiu in illo homine fuit, quamdiu ille in provincia mansit. Hoc insecto metu iudicibus, novo more, nullo exemplo, eequam rem putatis esse in Sicilia, nisi ad *nummum* istius iudicatum? utrum id solum videretur esse actum, quod est tamen actum, ut Heraclio pecunia eriperetur? an etiam illud, in quo præda erat maxima, ut *nomine iudiciorum*, omnium bona, atque fortuna in istius unius essent potestate? Jam verò in rerum capitalium quæstionibus quid ego unamquamque rem colligam, & causam? 6. ex multis similibus ea fumam, quæ maxime improbitate excellere videbuntur. Sopater quidam fuit Haliceniensis, homo domi suæ cum primis locuples, atque honestus. is ab inimicis suis apud C. Sacerdotem prætorem rei capitalis cum accusatus esset, facile eo iudicio est liberatus. huic eidem Sopatro iidem inimici ad C. Verrem, cum is Sacerdoti successisset, ejusdem rei nomen derulerunt. Res Sopatro facilis videbatur, & quod erat *innocens*, & quod Sacerdotis iudicium improbare istum ausurum non arbitratur. Citatur reus: causa agitur Syracusis: crimina tractantur ab accusatore ea, quæ erant antea non solum defensionem, verum etiam iudicio dissoluta. Causam Sopatri defendebat Q. Minucius eques R. in primis splendidus, atque honestus, vobisque, iudices, non ignotus. Nihil erat in causa, quod metuendum, aut omnino quod dubitandum videretur. Interea istius libertus, & accensus idem Timarchides, qui est, id quod ex plurimis testibus priore actione didicistis, rerum huiusmodi omnium *transactus & administratus*, ad Sopatrum venit. monet hominem, ne nimis iudicio Sacerdotis, & causæ confidat: accusatorem, inimicosque ejus habere in animo pecuniam prætori dare: prætorem tamen à salute malle accipere: & simul malle, si fieri posset, rem iudicatum non rescindere. Sopater, cum hoc illi improvisum, atque inopinatum accidisset, commotus est sane: neque in præsentia, Timarchidi 7. quid responderet, habuit nisi, se consideraturum, 8. quid sibi de ea re esset faciendum: & simul ostendit, se in summa difficultate esse nummaria. Post ad amicos retulit, qui cum ei fuissent auctores *redimenda salutis*, ad Timarchidem venit. expositis suis difficultatibus, hominem ad n. s. lxxx. perducit: eamque pecuniam numerat. Posteaquam ad causam dicendam ventum est: tum verò sine metu, sine cura omnes erant, qui Sopatrum defendebant. crimen nullum erat: res iudicata: Verres nummos acceperat. Quis posset dubitare, quidnam esset futurum? Res illo die non peroratur: dimittitur iudicium, iterum ad Sopatrum Timarchides venit. ait, *accusatores ejus multo majorem pecuniam prætori polliceri*, quam quantam hic dedisset: proinde, 9. si sciret, videret, quid sibi esset faciendum. Homo quamquam erat & Siculus, & reus, hoc est, & jure iniquo, & tempore adverso: ferre tamen, atque audire diutius Timarchidem non potuit. Facite, inquit, 10. quod vobis libet, daturus non sum amplius, idemque hoc amicis ejus, & defensoribus videbatur: atque eo etiam magis, quod ille quoquo modo se in ea quæstione præbebat, tamen in consilio habebat homines honestos è conventu Syracusano, qui Sacerdoti quoque in consilio fuerant tum, cum esset idem

1. *Feceat* hæc egregie *Ep.* Gulielmus conjiciebat *hic*.

2. *Non restituebatur* &c.] Nostri libri nihil variant. Gulielmus etiam ex Metelli libro adfert, *Quod Heraclii restitui iusserat, non restituebatur*, pro *idcirco* autem, quod comparet in scriptis nostris, exstat in editis antiquioribus Victorios dicitur.

3. *Hieronica lege dixerat*.] Eodem prima, inquit Gulielmus dicitur, proba. nostra tamen illa anni ccc. lxxxiii. stat à vulgata, quam ego restitutam omnium prine pem.

4. *Ut totam pratoriam suam*. Lambinus perscripserat, *ut non eam suam pratoriam* *retinere*, quam *ipse* *retinere*, quod & videtur reperisse Gulielm. in Met. nisi quod non etiam agnosceret pronomen *suam*.

5. *Letilius quidam*.] Pal. sec. L. *Letilium*, etiam infra Metell. *Letilium*.

6. *Ex multis similibus*.] Horomani liber *multibus*: Pall. aut Fabr. *Mecellive* nihil mutat.

7. *Quid responderet habuit*.] Cælius Rhodiginus conjiciebat *respondere* *habuit*.

8. *Quid sibi de ea re esset faciendum*.] Non erant in Metell. *de ea re*, & forsan sunt alieque librari.

9. *Si sciret, videret, quid sibi esset faciendum*.] Metell. horum omnium loco solum habet, *sciret, videret*.

10. *Quod vobis libet*.] Metell. non habet *vobis*; neque ita omnino requiritur.

idem hic Sopater absolutus. Hoc rationis habebant, face-
re eos nullo modo posse, ut eodem crimine, iudem testibus Sopa-
71- trum condemnarent idem homines, qui antea absolvisent. Itaque
hac una spe ad iudicium venit, quod postea quam ventum
est, cum in consilium frequentes convenissent iidem, qui
solebant, & hac una spe tota defensio Sopatri niteretur,
consilii frequentia, & dignitate, & quod erant, ut dixi,
iidem, qui antea Sopatrum eodem illo crimine liberarant:
cognoscite hominis apertam, ac non modo non ratione,
sed ne dissimulatione quidem testam improbitatem, & auda-
ciam: M. Petilium, equitem Rom. quem habebat in consi-
lio, jubet operam dare, quod rei privatae iudex esset. Petilius
recusabat, quod suos amicos, quos sibi in consilio esse vel-
let, ipse Verres retineret. Iste homo liberalis, negat se
quemquam retinere eorum, qui Petilio vellent adesse. itaq;
discedunt omnes, nam ceteri quoque impetrant, ne retinean-
tur: qui se velle dicebant alterutri eorum, qui tum illud
iudicium habebant, adesse. Itaque iste solus cum sua cohorte
72- te nequissima relinquitur. Non dubitabat Minutius, qui
Sopatrum defendebat, quin iste, quoniam consilium dimi-
sisset, illo die rem illam qua siturus non esset: cum repente
jubeatur dicere. Respondet. Ad quos? Ad me, inquit, si
tibi idoneus videor, qui de homine Siculo, ac Graculo iudicem.
Idoneus es, inquit: sed perverlem adesse tibi, qui
assuerant antea, causamque cognorant. Dic, inquit: illi
adesse non possunt. Nam hoc tunc, inquit Qu. Minucius, me
quoque Petilius, ut sibi in consilio adessem, rogavit. &
73- simul à subfelliis abire coepit. Iste iratus, hominem verbis
vehementioribus prosequitur, atque ei gravius etiam mi-
nari coepit, quod in se tantum crimem, invidiamque; consti-
ret. Minucius, qui Syraculis sic negotiaretur ut sui juris,
dignitatisque meminisset: & qui sciret ita se in provincia
rem augere oportere, ut nequid de libertate perderet: ho-
mini quae visa sunt, & quae tempus illud tulit, & causa, re-
spondit: causam sese dimisso, atque ablegato consilio, de-
fenturum negavit, itaque à subfelliis discessit: idemque
74- sunt. Iste, quamquam esset incredibili importunitate & audacia,
tamen subito solus destitutus perterritus, & conturbatus
est. Quid ageret, quod se verteret, nesciebat. Si dimi-
sisset eo tempore quaestionem, post illis adhibitis, quos ab-
legarat, absolutum iri Sopatrum videbat. Sin autem hominem
miserum, atque innocentem condemnasset, cum ipse
prator sine consilio: reus autem sine patrone, atque advocatis fuisset.
iudiciumque C. Sacerdotis rescidisset: invidiam se
sustinere non posse tantam arbitrabatur. Itaque astitabat du-
bitatione: versabat se in utramque partem non solium mente,
verum etiam corpore: ut omnes, qui aderant, intelligere
possent, in animo ejus 2. metum, cupiditatemque pugnare.
Erat hominum conventus maximus, summum silentium,
summa expectatio, quoniam esset ejus cupiditas eruptura.
crebro dimittebat se accensus ad aures Timarchides.
75- Tum iste aliquando, 3. Age, dic, inquit Sopatrus implorare
hominum atque deum fidem, ut cum consilio cognosceret.
Tum repente iste testis citari jubet, dicit unus & alter bre-
viter, nihil interrogatur, praeco, dixisse pronuntiat.
Iste quasi metueret, ne Petilius, privato illo 4. iudicio trans-
acto, aut dilato, cum ceteris in consilium reverteretur, ita
properans de sella exiliit: hominem innocentem, à C. Sa-
cerdote absolutum, in dicitur causa, de sententia scribere, me-

dici, haereticisque condemnavit Retinete, retinete homi-
nem in civitate, iudices: parcite, & conservate, ut sit qui
nobiscum res iudicet: qui in senatu sine ulla cupiditate de
bello & pace sententiam ferat. Tametsi minus id quidem
nobis, minus populo Romano laborandum est, qualis
istius in senatu sententia futura sit. Quae enim ejus aucto-
ritas erit? quando iste sententiam dicere audebit, aut poterit?
quando autem homo tanta luxuria, atque desidia, nisi Fe-
bruar. o mense, adspirabit in curiam? Verum veniat sanè:
decernat bellum Cretensis; liberet Byzantios; regem
appellet Ptolemaum; quae vult Hortensius, omnia dicat, &
sentiat, minus haec ad nos, minus ad vitam nostram discer-
men, minus ad fortunarum nostrarum periculum perti-
nent. Illud, illud est capitale, illud formidolosum, illud
77- optimo cuique metendum, quod iste, ex hoc iudicio si aliqua-
vi se eripuerit, in iudiciis sit necesse est: sententiam de
capite civis Romani ferat: sit in ejus exercitu signifer, qui
imperium iudiciorum tenere vult. Hoc populus Romanus
recusat, hoc ferre non potest: clamat, permittitque vobis,
ut, si iustis hominibus delectemini, si ex hoc genere splen-
dorem ordini, atque ornamentum curiae constituere veli-
tis: habeatis sanè vobiscum istum senatorem: istum etiam
de vobis iudicem, si vultis, habeatis: de se homines, si qui
extra istum ordinem sunt, quibus ne rejectis quidem am-
plus, quam trium iudicum, preclaras leges Corneliae faciunt
potestatem, hunc hominem tam crudelem, tam sceleratum,
tam nefarium, nolunt iudicare. Etenim si illud est fla-
78- gitiosum (quod mihi omnium rerum turpissimum, maximeque
nefarium videtur) ob rem iudicandam pecuniam accipere,
prærio habere addictam fidem, & religionem: quanto illud
flagitiosius, improbus, indignus, cum, à quo pecuniam
ob absolvendum acceperis condemnare: ut ne prædonum
quidem prator in fide retinenda consuetudinem conserva-
ret? Scelus est accipere ab reo: quanto magis ab accusa-
tore? quanto etiam sceleratius ab utroque? Fidem cum pro-
posuisses venalem in provincia: valuit apud te plus is, qui
pecuniam majorem dedit. Concedo. forsitan aliquis ali-
quando ejusmodi quippiam fecerit. Cum verò fidem, ac
religionem tuam jam alteri addictam pecunia accepta ha-
bueris, post eandem adversario tradideris majore pecunia:
utrumque fallis? & trades cui voles? & ei, quem sefele-
ris, ne pecuniam quidem reddes? 3. Quem mihi tu Balbum,
79- quem Stalenum, quod umquam hujusmodi monstrum, aut
prodigium audivimus, aut vidimus, qui cum reo transigat,
post cum accusatore decidat? honestos homines, qui causam
norint, ablegat, & à consilioque dimittat? ipse solus reum
absolutum, à quo pecuniam acceperit, condemnet, pecu-
niamque non reddat? Hunc hominem in iudicium numero
habebimus? hic alteram decuriam senatoriam iudex obti-
nebit? hic de capite libero iudicabit? haec judicialis tabella
committetur? quam iste non modo cera, verum etiam san-
guine, 7. si visum erit, notabit. Quid enim horum se negat
80- fecisse? illud videlicet unum, quod necesse est, pecuniam
acceperit. Quidni iste neget? At eques Romanus, qui Sopa-
trum defendit, qui omnibus ejus consiliis, rebusque inter-
fuit, Q. Minucius juratus dicit pecuniam datam: juratus di-
cit Timarchidem dixisse, majorem ab accusatoribus pecu-
niam dari. dicent hoc Siculi omnes: dicent omnes Halicenses:
dicet etiam praetextatus Sopatri filius, qui ab isto homine
crudelissimo, patre innocentiissimo, pecuniamque patria priva-
tus

1. In consilio adessem.] Metell. offem. moxque ire, pro abire, non im-
proben.

2. Metum cupiditatemque pugnare.] Nannii & Metelli codd. cum cupi-
ditate.

3. Age dic, inquit, Sopatrus implorare hominum atque deum fidem, ut cum
consilio etc.] Metell. & Fabr. inquit. Reus uterque obstruere, ut cum con-
silio bone Deus! quanta diversitas, & tamen utrumque vix videtur
haec consistere posse.

4. Iudicio transigat dilato.] Metell. liberi, iudicio transigat & perla-

28, quod non displicebat Gulielmio.

3. Quem mihi tu Balbum, quem Stalenum.] Metell. codex, Quem mihi Tu-
balbum etc. quod defendit Gulielmus lib. I. verisimilium cap. 7. certe
Balbi & Staleni, tanquam iudicum nummulariorum, junctum iterum
meminit Cicero orat. pro Cluentio cap. 28.

6. A consilioque dimittit.] Ita Fabric. ita Metell. vulgatis aborat
praeposito.

7. Si visum erit.] Liber Metell. visum 3. unde putabat Gulielmus fieri
posse, si visum erit.

84. tus est. Verum, si de pecunia testibus planum facere non possum: illud negare posses, aut nunc negabis, te consilio tuo dimisso, viris primariis, qui in consilio C. Sacerdotis fuerant, tibi que esse solebant, remotis, de re iudicata iudicasse? teque cum, quem C. Sacerdos, adhibito consilio, causa cognita, absolvisset, eundem, remoto consilio, causa incognita, condemnasse? cum hæc confessus eris, quæ in foro palam Syracusis, in ore, atque in oculis provinciarum gesta sunt: 1. negato sanè, si voles, pecuniam accepisse, repetes, credo, aliquem, qui, cum his, quæ palam gesta sunt, videat, quarat, quid tu occulte egeris: aut qui dubitet, utrum ma-

85. lit meis testibus, an tuis defensoribus credere. Dixi jam antea, iudices, me non omnia istius, quæ in hoc genere essent, enumeraturum: sed electurum ea, quæ maximè excellent. Accipite nunc aliud ejus facinus nobile, & multis locis sæpe commemoratum: & ejusmodi, ut in uno omnia maleficia inesse videantur. 2. attendite diligenter. invenietis enim id facinus natum à cupiditate, auctum per stuprum, crudelitate perfectum, atque confusum. Sthenius est is, qui nobis assidet, Thermitanus, antea multis propter summam virtutem, summamque nobilitatem, nunc, 3. propter suam calamitatem, atque istius insignem injuriam, omnibus notus. Hujus hospitio Verres cum esset usus, & cum apud eum, non modo Thermis sæpenumero fuisset, sed etiam habitasset, domo ejus omnia abstulit, quæ paulo magis animum ejus, aut oculos possent commovere. Etenim Sthenius ab adolescentia paulo studiosius hæc comparat, suppellectilem ex ære elegantior, & Deliacam, & Corinthiam: tabulas pictas: etiam argenti bene facti, prout Thermitani hominis facultates terebant, satis, quæ, cum esset in Asia adolescens, studiosè, ut dixi, comparat, non tam sua delectationis causa, quam ad invitationis, adventusque nostrorum hominum, 4. amicorum suorum, atque hospitium. Quæ posteaquam iste omnia abstulit, alia rogando, alia possendo, alia sacendo: terebat Sthenius, ut poterat, 5.angebatur tamen animi dolore necessario, quòd domum ejus exornatam, atque instructam, ferè jam iste reddiderat nudam, atque inanem. verum tamen dolorem suum nemini impertiebat. FRATRORES INIURIAS, TACITE: HOS-

86. PITIS, PLACIDE FERUNDAS arbitrabatur. Interea cupiditate iste illa sua nota, atque 6. apud omnes pervulgata, cum signa quædam pulcherrima, atque antiquissima Thermitis in publico posita vidisset, adamavit: à Sthenio petere cepit, ut ad ea tollenda operam suam profiteretur, seque adjuvaret. Sthenius verò non solum negavit, sed etiam ostendit id fieri nullo modo posse, ut signa antiquissima, monumenta P. Africani, ex oppido Thermitanorum, incolum illa civitate, imperioque populi R. tollerentur. Etenim, ut simul P. Africani quoque humanitatem, & a quietem cognoscatis, oppidum Himeram Karthaginienses quondam ceperant: quod fuerat in primis Sicilia clarum, & ornatum, Scipio, qui hoc dignum populo R. arbitrareretur, bello confecto socios sua per nostram victoriam recuperare: Siculis omnibus, Karthagine capta quæ potuit, restituenda curavit. Himeram delecta, quos civis belli calamitas dedidisset, cerat, ii sese Thermitis collocarant, in ejusdem agri finibus, neque longè ab oppido antiquo. Hi se patrum fortunam, ac di-

gnitatem recuperare arbitrabantur, cum illa majorum ornamenta in eorum oppido collocabantur. erant signa ex parte complura: in his mira pulchritudine ipsa Himeræ, in muliebrem figuram, habitumque formata, ex oppidi nomine, & fluminis. erat etiam Sthenio poetæ statua senilis, incutiva, cum libro, summo, ut putant, artificio facta: qui fuit ingenium honore & nomine hæc iste ad insaniam concupierat. Etiam, quod pane præterit, capella quædam est, ea quidem mirè, ut etiam nos, qui rudes harum rerum sumus, intelligere possimus, scitè facta, & venuste. Hæc, & alia Scipio non negligenter abjecerat, ut homo intelligens Verres auferre posset; sed Thermitanis restituerat: non quo ipse hortos, aut suburbanum, aut locum omnino, ubi ea poneret, nullum haberet: sed si domum abstinisset, non in Sthenio appellarentur, sed eorum, ad quoscumque ipsius morte venissent: nunc his locis posita sunt, ut mihi semper Scipionis fore videantur, itaque dicantur. Hæc cum iste posceret, agereturque ea res in senatu: Sthenius vehementissimè restitit: multaque, ut in primis Siculorum in dicendo copiosus est, commemoravit. URBE M RELINQUERE Thermitanos esse honestius, quam pati tolli ex urbe monumenta majorum, spolia hostium, beneficia clarissimi viri, indicia societatis populi R. atque amicitia. Commoti animi sunt omnium. repetus est nemo, quin non diceret fatium esse. Itaque hoc adhuc oppidum Verres invenit propè solum in orbe terrarum, unde nihil ejusmodi rerum de publico per vim, nihil occultè, nihil imperio, nihil gratia, 7. nihil pretio posset auferre. Verum tamen hæc hujus cupiditates exponam alio loco: nunc ad Sthenium revertar. Itaque iste vehementer à Sthenio infensus, hospitium ei renuntiat: domo ejus emigrat, atque adeo exit. nam jam antè migrat. Eum autem inimicissimi Sthenii domum suam statim invitant, ut animum ejus in Sthenium inflammarent, ementiendo aliquid, & criminando. Hi autem erant inimici, Agathinus, homo nobilis, & Dorotheus, qui habebat in matrimonio Callidamam, Agathini ejus filiam: de qua iste audierat. Itaque ad generum Agathini migrare maluit. Una nox intercesserat, cum iste Dorotheum sic diligebat, ut diceret omnia inter eos esse communia: Agathinum ira observabat, ut aliquem affinem, ac propinquum, contemnere etiam signum illud Himeræ jam videbatur, quòd eum multo magis figura, & lineamenta hospiti delectabant. Itaque hortari homines coepit, ut aliquid Sthenio periculi crearent, criminisque confingerent. Dicebant se illi nihil habere, quod dicerent. Tum iste his aperte ostendit, & confirmavit, eos, in Sthenium quidquid vellent, simulatque ad se detulissent, probaturos. Ita illi non procrastinant: Sthenium statim educunt; ajunt ab eo litteras publicas esse scriptas. Sthenius postulat, ut cum secum sui cives agant de litteris publicis corruptis, ejus rei legib. Thermitanorum actio sit: cum senatus populusque Rom. Thermitanis, quòd semper in amicitia, fideque mansissent, urbis, agros, legesque suas reddidisset: Publiusque Ruperius postea leges ita Siculis ex S. C. de decem legatorum sententia dedidisset, ut cives inter se legibus suis agerent: idemque hoc habuerit Verres ipse in edicto, ut de his omnibus causis se ad leges referret.

1. Negato sanè si voles, etc.] Metell. negatam sanè si voles, legit Guelmuis, negato tam sanè si voles.
2. Attendite diligenter, invenietis enim id etc.] Sic Metell. & Fabr. antea editi, attendite enim diligenter, invenietis id etc.
3. Propter suam calamitatem.] Est à Pall. & Metell. & ead. vet. posteriores, summan.
4. A vicem suorum atque hospitium.] Est à Pall. sec. nam reliqui, suorum am. arum, Metelli liber illud suorum collebat.
5. Angebatur tamen.] Lambinus angebatur, male, in Metell. angebatur animi necessarii.
6. Apud omnes pervulgata.] Ita Metell. & Fabric. Pall. duo, ut vulgari,

7. Nihil pretis.] Hotomanus & Lambinus asseverant exflare in suis precariis.
8. Sthenius infensus.] Sic Victorii editio, antiquiores ferè incosus, quòd est in Metell. qui tamen longè alta exhibebat reliquis ita incosus, reboventer Sthenio atque incosus, quomodo tamen ediderat Lambinus ex Fabriciano. & præuleram sanè vulgato.
9. Quisquid vellent, dicerent simulatque.] Est à Fabr. item Met. antea cub verbo amplius vellent, dicerent simulatque.
10. Ut cum secum etc. ejus rei legibus.] Securus sum scriptorum libri Metellici, vulgata sine bono sensu, ut secum etc. ejus rei legibus.
1. Atque

91. *Ficet.* Iste, homo omnium aequissimus, & atque à cupiditate omnium remotissimus, se cogniturum esse confirmat: paratum ad causam dicendam 2 venire hora nona jubet. non erat obscurum, quid homo improbus, ac nefarius cogitaret, neque ipse satis occultatus: nec mulier *ta-tere* poterat. Intellectum est id ipsum agere, ut, cum Sthenium sine ullo argumento, ac sine teste damnasset, tum homo nefarius de homine nobili, atque id ætatis, suoque hospite, virgibus supplicium crudelissimè sumeret. Quod cum esset perspicuum: de amicorum, hospitumque suorum sententia, Therms Sthenius Romam profugit. hiemi, sese fluctibusque committere maluit, quàm non istam commu-
 92. nem *Siculorum tempestatem*, calamitatem vitare. Iste homo certus & diligens, ad horam nonam præfesto est. Sthenium citari jubet: quem posteaquàm videt non adesse, dolore ardere, atque iracundia furere cœpit: Venerios 3 in domum Sthenii mittere: equites circum agros ejus, villasque dimittere. Itaque dum exspectat, quidnam sibi certi afferatur, ante horam tertiam noctis de foro non discessit. Postridie manè descendit: Agathinum ad sese vocat. jubet, eum de litteris publicis in absentem Sthenium dicere. Erat ejusmodi causa, ut ille ne sine adversario quidem apud ini-
 93. micum judicem reperire posset, quid diceret. Itaque tantum verbo posuit, SACERDOTE prætoris, Sthenium litteras publicas corrupisse. Vix ille hoc dixerat, cum iste pronunciat, STHENIUM LITTERAS PUBLICAS CORRUP-
 94. PISSE VIDERI: & hæc præterea addidit homo Venerius, novo modo, nullo exemplo, OB EAM REM H-S QVIN-
 95. CENTIUS VENERI ERYCINAE DE STHENII BONIS EXACTVRVM: bonaque ejus statim cœpit vendere: & vendidisset, si tantulum moræ fuisset, quo minus ei pecunia
 96. illa numeraretur. Et posteaquàm numerata est, contentus hæc iniquitate non fuit. palam de sella ac tribunali pronuntiat, SI QVIS ABSENTEM Sthenium rei capitalis reum facere vellet, sese ejus nomen recepturum: & simul, ut ad causam accederet, nomenque deferret, Agathinum, novum affinem, atque hospitem, cœpit hortari. Tum ille clarè, omnibus audientibus, 4 sese id non esse factu-
 97. rum, neque se usque eo Sthenio esse inimicum, ut eum rei capitalis affinem esse diceret. Hic tum repente Facilius qui-
 98. dam, homo egens, & levis, accedit. ait, si liceret, nomen absentis deferre te velle. Iste verò, & licere, & fieri solere, & se recepturum, itaque deferret. edicit statim, ut Kalendis
 99. Decembr. adit Sthenius Syraculis. Hic, qui Romam venisset, satique feliciter anni jam aduerso tempore navigasset, omniaque habuisset æquiora, & placidiora, quàm animus prætoris, atque hospitis, rem ad amicos suos detulit: quæ ut erant acerba, atque indigna, sic videbantur omnibus. Itaque in senatu continuò 5 Cn. Lentulus, & L. Gellius Coss. faciunt mentionem, placere statui, si P. C. videretur, NE ABSENTES HOMINES IN PROVINCIIS
 100. REI FIERENT REVM CAPITALIVM. causam Sthenii totam, & istius crudelitatem, & iniquitatem senatum docent. Aderat in senatu Verres, pater istius, & flens unum-
 101. quemque senatorem rogabat, ut filio suo parceret: neque tamen multum proficiebat. erat enim summa voluntas senatus. Itaque sententiæ dicebantur, cum Sthenius absens reus
 102. factus esset, de absente judicium nullum fieri placere: & si quod
 103. 96. esset factum, id ratum esse non placere. Eo die transigi nihil

potuit, quòd & id temporis erat, & ille pater istius, inve-
 nerat homines, qui dicendo tempus consumerent. Postea fenex Verres defensores, atque hospites omnis Sthenii convenit: rogat eos, atque orat, ne oppugnent filium suum: de Sthenio ne laborent: confirmat his, curatum se esse, nequid ei per filium suum noceretur: se homines certos ejus rei causa in Siciliam & terra, & mari missurum, & erat spatium dierum ferè triginta ante Kalendas Decembr. 6 quo die iste, ut Syraculis Sthenius adesset, edixerat. Commoventur amici Sthenii, sperant fore, ut
 97. patris litteris, nuntiisque, 7 filius ab incepto furore revo-
 cetur. In senatu postea causa non agitur. Veniunt ad istum domesticum nuntii: litterasque à patre afferunt ante Kalendas Decembr. cum isti etiam tum de Sthenio integra tota res
 98. esset: eodemque ei tempore de eadem re litteræ complures à multis ejus amicis, ac necessariis afferuntur. Hic iste, qui *pra cupiditate*, neque officii sui, neque periculi, neque pietatis, neque humanitatis rationem habuisset umquam: neque in eo, quod monebatur, auctoritatem patris, nec in eo quod rogabatur, voluntatem antependam putavit libidini suæ. Manè Kalendis Decembr. ut edixerat, Sthe-
 99. nium citari jubet. Si abs te istam rem parens tuus alicujus amici rogatu, benignitate, aut ambitione inducillus petisset: gravissima tamen apud te voluntas patris esse debuisset. cum verò abs te tui capitis causa peteret, hominesque certos domo mississet, hique eo tempore ad te venissent, cum tibi in integro tota res esset, ne tum quidem te potuit, si non pietatis, at salutis tuæ ratio ad officium, sanitateque reducere? Citat reum, non respondet. citat accusatorem: (7 attendite, quaeso, judices: videte, quantopere istius amen-
 100. tix fortuna ipsa adversata sit: & simul videte, quis Sthenii causam casus adjuverit) citatus accusator, M. Pacilius, neficio quo casu non respondit: non affuit. Si præsens Sthe-
 101. nius reus esset factus: si manifesto in maleficio teneretur, tamen, cum accusator non adesset, Sthenium condemnari non oportere. Etenim, si posset reus, absente accusatore, damnari, non ego à Vibone Veliam perverso navigi inter fugitivorum, ac prædonum, ac tua tela venissem, quo tempore omnis illa mea festinatio fuit cum periculo capitis ob eam causam, ne tu ex reis eximerere, si ego non affuissem ad diem. Quod igitur tibi erat in tuo iudicio optatissimum, me, cum citatus essem, non adesse: cur Sthenio non putasti prodesse oportere, cum ejus accusator non affuisset? Itaque fecit, ut exitus principio simillimus reperiretur, quem absentem reum fecerat, eum absente accusatore condemnat. Nuntiabatur illi primis illis temporibus id, quod pater
 102. quoque ad eum pluribus verbis scripserat: agitatur rem esse in senatu: etiam in concione tribunum plebis de causa Sthenii M. Palicanum esse questum: postremò me ipsum apud collegium hoc tribunorum plebis, cum eorum omnium edicto non liceret quemquam Roma esse, qui rei capitalis condemnatus esset, egisse causam Sthenii: cum rem ita exposuissem, quemadmodum nunc apud vos, docu-
 103. semque hanc damnationem duci non oportere: 9 tribunus plebis hoc statuisse, idque de omnium sententia pronuntiatum esse, NON VIDERI STHENIUM IMPEDIRI EDICTO, QVO MINVS ELICERET ROMAE ESSE. Cum hæc ad istum
 104. 101. afferrentur, 10 timuit aliquando, & commotus est. vertit stilum

T lum

1. Atque à cupiditate remotissimus.] Haud aliter iterum Fabr. & Metell. vulgata, cupid. omnium rem, conieceratque Nannius, imoi, sed præstat abesse.

2. Venire hora nona jubet.] Nostris & cusi *stilla*: quia tunc scilicet homines domi concesserant ad balneas ad cenam &c. Gulielmus.

3. In domum Sthenii.] Metell. non agnoscit præpositivum, neque admodum requiritur, idem liber non habet *equites*, sed *equus*, quod item examinant Critici.

4. Sese id non esse facturum.] Metell. non admisit illud *sese*, neque desideraverim.

5. Cn. Lentulus & L. Gellius.] Sic Fabric. & Metell. malè prius impressi, & Lucullus.

6. Quo die iste.] Verbum *die* inventum à Gualdino in Metelli libro.

7. Filius ab incepto furore revocetur.] Codex Me ellii, *fidelius ab isto furore revocetur*, neque omnino displicet, certè illud *isto*, quod & fuerat in Fabriciano.

8. Attendite quaeso judices: videte, quantopere.] Haud conspicitur videte in Metell. qui idem habet *quantis opere*, utrumque rectè. Pall. & olim cusi omiserunt *judices*, ex quo natum illud *videte*.

9. Tribunus plebis, hoc statuisse.] Membranz Metell. X. TR. PL. neque aliter Fabricianus.

10. Timuit aliquando.] Fabr. & Metell. *primus*, quod Lambino placuit, non male, I. H. C.

nam in tabulis suis: quo facto causam omnem evertit suam. nihil enim sibi reliqui fecit, quod defendi aliqua ratione posset. Nam si ita defenderet: recipi nomen absentis licet: hoc fieri in provincia nulla lex vetat: mala, & improba defensione, verum aliqua tamen uti videretur. Postremo illo desperatissimo perfugio uti posset, se imprudens fecisse existimasse id liceret: quamquam perditissima defensio est: tamen aliquid dici videretur. Tollit ex tabulis id, quod erat, & facit, coram delatum esse. Hic videte, in quos se laqueos induerit, quorum ex nullo se unquam expediret. Primum ipse in Sicilia saepe, & palam de loco superiore dixerat, & in sermone multis demonstrat, licere nomen recipere absentis: se exemplo fecisse id, quod fecisset. 1. Hec enim dixit ante actionem & Sex. Pompejus Chlorus dixit, de cuius virtute antea commemoravi, & Cn. Pompejus Theodorus, homo & Cn. Pompeji, clarissimi viri, iudicio, plurimis, maximi que in rebus probatissimus, & omnium existimatione ornatissimus, & Polides Matro Solentinus, homo summa nobilitate, existimatione, virtute: & hac actione quam volentis multi dicent, & qui ex isto ipso audierint, viri primarii nostri ordinis: & alii, qui interfuerint, cum absentis nomen reciperetur. deinde Romae, cum res esset acta in senatu, omnibus istius amici, in his etiam pater ejus hoc defendebat licere fieri: saepe esse factum: istum, quod fecisset, aliorum exemplo, institutoque fecisse, dicit praeterea testimonium tota Sicilia: quae in communibus postulatis civitatum omnium, consulis, edidit, ROGARE, ATQUE ORARE PATRES CONSCRIPTOS, ut statuerent, ne absentium nomina reciperentur. Quae de Cn. Lentulum, patronum Siciliae, clarissimum adolescentem, dicere audistis: Siculo, cum se causam qua pro his sibi in senatu agenda esset, docerent, de Sthenii calamitate quosdam esse: propterque hanc injuriam, quae Sthenio facta esset, eos statuisse, ut, quod dico, postularetur. Quae cum ita essent, 2. tantae amentiae praeditus, atque audacia fuisset, ut in re tam clara, tam testata, tam abs te ipso pervulgata, tabulas publicas corrumpere auderes? At quemadmodum corrupti? nonne ita, ut, omnibus nobis tacentibus, ipse te tua tabula condemnare possent? 3. Quae, eodidem circumferret, ostende, veridice totum hoc nomen, coram ubi facit delatum, esse in litura? Quid fuit istuc antea scriptum? quod mendis ista litura correxit? quid a nobis, iudices, expectatis argumenta hujus criminis? nihil dicimus: tabulae sunt in medio, quae se corruptas atque intelatas esse clamant. Ex istis etiam tu rebus effigere te posse confidis, cum te nos non opinione dubia, sed tuis vestigiis persequamur, quae tu in tabulis publicis expressa, ac recentia reliquisti? Is mihi etiam Sthenium literas publicas corrupisse, causa incognita, iudicavit, qui defendere non potuit, se non 4. ex ipsius Sthenii nomine literas publicas corrupisse? Videte porro aliam demeritiam: videte, ut, dum expedire sese vult, induat. 106. Cognitorem adscribit Sthenio. Quem? cognatum aliquem, aut propinquum? non, Thermiranum aliquem, honestum hominem, ac nobilem? ne id quidem. At Siculum, in quo aliquis splendor, dignitasque esset? 5. minime. Quem igitur? civem Romanum. Cui hoc probari potest? Cum esset Sthenius civitatis suae nobilissimus, amplissima cognitione, plurimis amicitiiis: cum praeterea tota Sicilia multum auctoritate, & gratia posset, invenire neminem Siculum po-

tuit, qui pro se cognitor fieret? 6. Hoc probabitur ipse civem Romanum maluit? cedit, cui Siculo, cum is reus fieret, civis Romanus cognitor factus unquam sit. Omnium praetorum literas, qui ante fuerunt, proter, explicat. Si unum inveneris: ego hoc tibi, quemadmodum in tabulis scriptum habes, ita gestum esse concedam. At, credo, Sthenius hoc tibi: amplum esse putavit, eligere e civium R. numero, ex amicorum, atque hospitem tuorum copia, quem cognitorem daret, quem delegit? quis in tabulis scriptus est? C. Claudius, C. filius, Palatina. Non quaro, quis hic sit Claudius, quam splendidus, quam honestus, quam idoneus, propter cuius auctoritatem, & dignitatem Sthenius ab omnium Sicularum consuetudine didiceret, & civem Romanum cognitorem daret, nihil horum quaro, fortasse enim Sthenius non splendorem hominis, sed familiaritatem secutus est. Quid si omnium mortalium Sthenio 7. nemo inimicior, quam hic C. Claudius, tum semper, tum in his ipsis rebus, & temporibus fuit? si de literis corruptis contraherit? si contra omni ratione pugnavit? utrum potius pro Sthenio inimicum cognitorem esse factum, an te in Sthenii periculo inimici ejus nomine abulum esse credemus? 8. Ac ne quis forte dubitet, cuiusmodi totum sit negotium: tamen jam dudum omnibus istius improbitatem perspicuam esse confido, tamen paululum etiam attendite: Videtis illum subterfisso capillo, nigrum, qui eo vultu nos intueret, ut sibi ipse peracutus esse videatur? qui tabulas tenet? qui scribit? qui monet? qui proximus est? is est C. Claudius, qui in Sicilia sequester istius interpres, confector negotiorum, prope collega Timarchidi numerabatur: nunc obtinet eum locum, ut vix Apronio illi de familiaritate concedere videatur, & qui se non Timarchidis, sed ipsius Verres collegam, & socium esse dicebat. 9. Dubitate etiam, si potestis, quin eum iste potissimum ex omni numero delegerit, cui improbam falsi cognitorem personam imponeret, quem & huic inimicissimum, 10. & sibi amicum esse arbitraretur? Hic res dubitatis iudices, tantam istius audaciam, tantam crudelitatem, tantam injuriam vindicare? dubitatis exemplis iudicum illorum sequi, qui damnato Cn. Dolabella, damnationem Philodami Opuntii resciderunt, quod is non absentis reus factus esset: quae res iniquissima, & acerbissima est, sed cum e legatio Romae a suis civibus esset data? Quod illi iudices multo in favore causa statuerunt, & quietem secuti: vos id statueretis in gravissima causa, praesertim aliorum auctoritate iam confirmatum, dubitabitis? At quem hominem, C. Verres, tanta, tam insigni injuria affecti? cuius absentis nomen recepisti? quem absentem non modo sine crimine, & sine teste, verum etiam sine accusatore damnasti? Quem hominem? dii immortales! non dicam amicum tuum: quod apud homines carissimum est: non hospitium, quod sanctissimum est: nihil enim minus libenter de Sthenio commemoro: nihil aliud in eo, quod reprehendi possit, invenio, nisi quod homo frugalissimus, atque integerimus, te, hominem plenum stupri, flagitii, sceleris, domum suam invitavit: nisi quod, qui C. Marii, Cn. Pompeji, C. Marcelli, L. Sisenae, tui defensoris, ceterorumque virorum fortissimorum hospes fuisset, atque esset: ad eum numerum clarissimorum hominum tuum quoque nomen adscripsit. Quare de hospitio violato, & de isto tuo nefario scelere nihil queror: hoc dico, non is, qui Sthenium no-

1. Hae quoque dii iussu. Est ab eisdem & Palli, vulgata enim dicitur. 2. Tunc autem anagnitum dicitur. Suspectam habet vocem praedictam, tanquam a iudice ornam, Guallelmus. 3. Quasi eodidem circumferret. Placet quod erat, in Metell. Cetero, quae, videtur, et circumferret. 4. Ex ipso Sthenii nomine. Lambini editio, in ipso Metell. praepositionem nullam agnoscit. 5. Minime. Quamquam idem scriptus, neminem. Quid igitur? quomodo? sicut fuit in Fabr. neque improbum. 6. Hoc probabitur? Sic edidit P. Manutius, restabatque in Metell. vulgata probabitur? quod forte quatenus ex hoc probabitur? quod falsum in membranis scriptum pro probabitur est. 7. Nemo inimicior. Codex idem inimicior. signum examine. 8. Dubitate etiam, si potestis. Haud aliter Palli. Metell. & veteris editionis. Dubitate etiam. 9. Cui improbam falsi cognitorem personam imponeret. Adhibetur plane scriptura Metell. cui hanc cognitorem falsi improbam personam imponeret. 10. Et sibi amicum. Idem autem scriptum, non quae multo leviori causa sine vocula in 3. item dubitatis, pro dubitatis: si non meliora vulgatis, et nihilo tamen deteriora.

runt, hoc est, nemini eorum, qui in Sicilia fuerunt: nemo enim ignorat, quo hic in civitate sua *splendore*, qua apud omnes Siculos *dignitate*, atque existimatione sit: sed, ut illi quoque, qui in ea provincia non fuerunt, intelligere possint, in quo homine tu statueris exemplum ejusmodi, quod tum propter *iniquitatem* rei, tum etiam propter *hominis dignitatem*, acerbum omnibus, atque intolerandum videretur.

12. Estne Sthenius is, qui omnes honores domi suae facillimè cum adeptus esset, amplissimè, ac magnificentissimè gessit? qui oppidum non maximum, maximis ex pecunia sua locis communibus monumentisq; decoravit? cujus de meritis in temp. Thermitanorum, Siculosq; universos, fuit *anea tabula* fixa Thermis in curia? in qua publicè erat de hujus beneficiis scriptum, & incilium? quae tabula tum imperio tuo revulsa, nunc à me tamen reportata est: ut omnes hujus honores inter suos, & amplitudinem possent cognoscere.

13. Est ne hic, qui apud Cn. Pompejum, clarissimum virum, & hospitium, contra temp. sensit eum inimici, & accusatores ejus dicerent, & cum magis invidioso crimine, quam vero accenseretur: ita à Cn. Pompejo absolutus est: ut in eo ipso judicio Pompejus hunc hospitio suo dignissimum statuerit? ita porro laudatus, defensusq; ab omnibus Siculis, ut idem Pompejus non ab homine solum, sed etiam à provincia tota se hujus absolutione inire gratiam arbitraretur? postremo estne hic, qui & animum in temp. habuit ejusmodi, & tantum *aut vrasse apud suos* civeis potuit, ut perficere in Sicilia solus, te pratore, quod non modò Siculus nemo, sed ne Sicilia quidem tota potuisset: ut ex oppido Thermis nullum signum, nullum ornamentum, nihil ex sacro, nihil de publico attingeret, cum praesertim essent

14. multa praecelara, & tu omnia concupisses? Denique nunc vide, quid inter te, cujus nomine apud Siculos dies festi agitantur, & praecelara illa *Verrea* celebrantur, cui statuae Romae stant inauratae, à communi Siciliae quemadmodum inscriptum videmus, data: vide, inquam, quid inter, & hunc Siculum, qui abs te est, patrono Siciliae, condemnatus, interit. Hunc civitate ex Sicilia permulta, testimonio suo, legationibusq; ob eam rem missis publicè laudant: te omnium Siculorum patronum, una Mamertina civitas, *scilicet furtorum*, ac flagitiorum tuorum, publicè laudat: ita tamen, novo more ut legati laudent: legatio laudet; cetera quidem civitates publicè litteris, legationibus, testimoniis accusant, queruntur, arguunt: *si tu absolutus sis, funditus everfas se*

15. esse arbitrantur. Hoc de homine, ac de hujus bonis etiam in Eryco monte monumentum tuorum flagitiorum, crudelitatisq; posuisti: in quo Sthenii Thermitani nomen adscriptum est. Vidi *argenteum Cupidinum* cum lampade. Quid tandem habuit argumenti, aut rationis res, quam obrem in eo potissimum Sthenianum praemium poneretur? utrum hoc signum cupiditatis tuae, an tropaeum necessitudinis, atque hospitii, an amoris indicium esse voluisti? Faciunt hoc homines, quos in summa nequitia non solum libido & voluptas, verum etiam ipsius nequitiae fama delectat, ut multis in locis notas ac vestigia scelerum suorum relin-

16. qui velint. Aridebat amore illius hospite, propter quam hospitii jura violarat. Hoc non solum sciri tum, verum etiam commemorari semper volebat. itaque ex illa ipsa re, quam accusante Agathino, gesserat, Veneri potissimum deberi

praemium statuit, quae illam totam accusationem, judiciumque constarat. Putarem te gratum in deos, si hoc donum Veneri non de *Sthenii bonis dedisses, sed de tuo*: quod facere debuisti, praesertim cum tibi illo ipso anno à Chelidone venisset hereditas. Hic ego, si hanc causam non omnium

17. Siculorum rogatu recepissem: si hoc à me muneris non universa provincia poposisset: si me animus, atq; amor in temp. existimatioque offensa nostri ordinis, ac judiciorum non hoc facere coegisset: atque haec una causa fuisset, quod amicum, atque hospitem meum Sthenium, quem in quaestura mea & singulariter dilexissem, de quo optime existimasti: quem in provincia existimationis meae studiosissimum, cupidissimumque cognossem, tam crudeliter, scelerate, nefarieque tractasses: & tamen digna causa cum *inimicitias hominis improbitissimi susceperem*, ut hospitii salutem, fortunaeque defenderem. fecerunt hoc multi apud majores

18. nostros: fecit etiam nuper homo clarissimus, Cn. Domitius, qui M. Silanum consularem virum, accusavit propter Egritomari transalpini hospitis injurias. putarem me idoneum, qui exemplum sequeretur humanitatis, atque officii, proponeremque spem meis hospitibus ac necessariis, quod *tutorem vitam* sese meo praesidio victuros esse arbitrantur. Cum vero in communibus injuriis totius provinciae, Sthenii quoque causa contineatur, multique uno tempore à me hospites, atque amici publicè, privatimque defendantur: profectò vereri non debet, ne quis hoc, quod facio, non existimet me summi officii ratione impulsus, coactumque suscepisse. Atque, ut aliquando de rebus ab isto cognitis, judicatisq; & de judiciis datis dicere desistamus: & quoniam facta istius in his generibus infinita sunt, nos modum aliquem, & finem orationi nostrae, criminibusque faciamus: pauca ex aliis generibus sumemus. Audistis ob jus dicendum & Q. Varium dicere, procuratores suos isti centum & triginta millia nummum dedisse: meministis Q. Varii testimonium, remque hanc totam C. Sacerdotis, hominis ornatissimi, testimonio comprobari: scitis, Cn. Sertium, M. Modium, equites Romanos, sexcentos praeterea civeis Romanos, multosque Siculos, dixisse, se isti pecuniam ob jus dicendum dedisse, de quo crimine quid ego disputem cum id totum positum sit in testibus? quid porro argumenter, quia de re dubitare nemo possit? An hoc dubitabit quisquam omnium, quin is venalem in Sicilia jurisdictionem habuerit, qui Roma totum edictum, atque omnia decreta vendiderit? quin is ab Siculis ob decreta interponenda pecuniam acceperit, qui M. Octavium Ligurem ob jus dicendum poposcerit? & Quod enim praeterea genus pecuniae cogenda praeterit? quod non ab omnibus aliis praeteritum, excogitavit? ecqua res apud civitates Siculas expetit, in qua aut *homo* aliquis sit, aut *potestas*, aut *procuratio*, quin eam rem tu ad tuum quaestum, nundinationemq; hominum traduxeris? Dicta sunt priore actione & privatim, & publicè testimonia: legati Centuripini, Halesini, Catinenses, Panormitanique dixerunt, multarum praeterea civitatum: jam verò privatim plerimè: quorum ex testimoniis cognoscere potuisti, tota Sicilia per triennium neminem ulla in civitate senatorem factum esse gratis: neminem, ut leges eorum sunt, suffragiis: neminem, nisi istius imperio, aut litteris: atq; his omnibus senatoribus, cooptandis, non modò suffragia nulla fuisse, sed ne genera quidem

T 2 Spectata

1. Cum magis invidioso, etc.) Est à miss. Hotomani. nam Pall. adhaerent vulgatae: quod tam magis invidioso, prima editio, quod cum magis, Metelli liber, cum quo magis, poterat adhuc abesse illud cum.

2. Singulariter dilexissim.) Cod. Metell. singulariter, fortassis singulariter, inquit Guelicmius.

3. Tamen digna causa, cur inimicitias.) Omnino ita Pall. & editio veteris, sequentes, causa est, cur. Fabr. & Metell. causa videtur, cur, quod ab interpretum ingenio profectum videtur quae.

4. Qu. Varium dicere.) Ita edd. omnes, praeter Lambinianam, in qua Marium, contra omnes missi qui accedunt vulgatae, nisi quod Fabr. & heic, & mox infra, Valerium praeferat. à Metelli liber, Quam habet, quod natum ex Qu. Varii quilibet sentit.

5. Quod enim praeterea genus pecuniae.) Est à scriptis Hotomani; neque abeunt Pall. nisi quod it, Quod enim est praeterea. Metell. & Fabric. Quod enim iste praeterea. Guelicmius putabat illud praeterea mutari posse in praeter, prius cui: Quod enim est praeterea genus pecuniae, quod praeterit?

reverterentur. Hoc si Roma fieri posset, certe aliqua ratione expugnasset iste, ut dies XLV. inter binos ludos tollerentur, per quos solos iudicium fieri posset. Jam vero censores quemadmodum in Sicilia ipse pratore creti sunt, opera pretium est cognoscere. Ille enim est magistratus apud Siculos, qui diligentissime mandatur a populo, propter hanc causam, quod omnes Siculi ex censu quotannis tributa conferunt: in cenſu habendo potestas omnis estimationis habenda, summeque faciendae, censori permittitur. Itaque eum populus, qui maximam fidem suarum rerum habebat, maxima cura deligit: & propter magnitudinem potestatis hic magistratus a populo summa ambitione contenditur.

132. in ea re iste nihil sane vafre facere voluit, non in sortitione fallere, neque dies de fastis eximere, nihil sane vafre, nec malitiose facere conatus est: sed, ut studia, cupiditatesque honorum, atque ambitiones, ex omnibus civitatibus tolleret, quae res avertenda reip. solent esse, ostendit, sese in omnibus civitatibus censores esse factum. Tanto mercatu pratoris indicto, concurrunt undique ad istum Syracusas. flagrabat domus tota pratoria studio hominum, & cupiditate: nec mirum, omnibus comitis tot civitatum unam in domum revocatis, tantaque ambitione provinciae totius in uno cubiculo inclusa. Exquisitis palam pretiis, & licitationibus factis describentur censores binos in singulas civitates Timarchides. Is suo labore, suisque accessionibus, hujus negotii atque operis molestia conſequebatur, ut ad istum sine ulla sollicitudine, summa pecunia referretur. Jam hic Timarchides quantam pecuniam fecerit, plane adhuc cognoscere non potuisti: verum tamen priore actione, quam varie, quam improbe praedatus esset, multorum ex te Timarchidis cognovisti. Sed, ne miremini, qua ratione hic tantum apud istum libertus potuerit; exponam vobis breviter, quid hominis sit; ut & istius nequitiam, qui illum secum habuerit, eo praesertim numero, ac loco; & calamitatem provinciae cognoscatis. In mulierum corruptelis, & in omni ejusmodi luxuria, atque nequitia mirandum in modum reperiebam hunc Timarchidem ad istius flagitiosas libidines, singularemque nequitiam natum, atque aptum fuisse: investigare, adire, appellare, corrumpere, quidvis facere in ejusmodi rebus, quamvis callide, quamvis audacter, quamvis impudenter: eundem mira quaedam excogitare genera furandi. nam ipsum Verrem, tantum avaritia semper hiant, atque imminente fuisse; ingenio & cogitatione nulla: ut, quidquid sua sponte faciebat, item ut vos Romae cognovisti, eripere potius, quam fallere vide-

133. retur. Hae vero hujus erat ars, & malitia miranda, quod acutissime tota provincia, quod cuique accidisset, quid cuique esse necesse, indagare & odorari solebat: omnium adversarios, omnium inimicos diligenter cognoscere, colloqui, attentare: ex utraque parte causas, voluntates perpicere, facultates & copias: quibus opus esset, metum afferre: quibus expediret, spem offendere: accusatorum, & quadruplatorum quidquid erat, habebat in potestate: quod cuique negotii consilium volebat, nullo labore faciebat: istius omnia decreta, imperia, litteras peritissime, & callidissime vendidit. Ac non solum erat administer istius cupiditatum: verum etiam ipse sus memorat aequae, non solum num-

mos, siqui isti exciderant, tollere solebat, ex quibus pecuniam maximam fecit: sed etiam voluptatum, flagitiorumque istius ipse reliquias colligebat. Itaque in Sicilia non Athenionem, qui nullum oppidum cepit: sed Timarchidem fugitivum omnibus oppidis per triennium scitote regnasse in Timarchidis potestate sociorum populi R. antiquissimo, atque amicissimo liberis, matres familias, bona, fortunaeque omnes fuisse. Is igitur, ut dico, Timarchides in omnes civitates, accepto pretio, censores dimisit. comitia, isto pratore, censorum, ne simulandi quidem causa fuerunt. Jam hoc impudentissime palam (licet enim vi-
137. delict legibus) singulis censoribus denarii trecenti ad statum pratoris imperati sunt. Censores cxxx facti sunt. pecunia illam ob censuram contra leges clam dederunt, haec denarium xxxix millia palam salvis legibus conſulerunt in statum. Primum quo tantam pecuniam? deinde quam obrem censores ad statum tibi conferebant? ordo aliquis, censorum est collegium? genus aliquid hominum? nam aut publice civitates istos honores habent: aut generatim homines, ut aratores, ut mercatores, ut navicularii, Censores quidem qui magis, quam a dilectis ob beneficium? Ergo hoc fatebere, ab te haec crepta esse: & nam crepta non audebis dicere: te eos magistratus hominibus, beneficium, non resp. causa, permisisse? Hoc autem cum tute fatebere, quisquam dubitabit, quin tu istam apud populos provinciae istius invidiam, atque offensionem, non ambitionis, neque beneficiorum collocandorum, sed pecuniae conſulendae causa suscepisti? Itaque illi censores fecerit idem, quod in no-
138. stra republica solent ii, qui per largitionem magistratus adepti sunt: dederunt operam, ut ita potestatem gererent, ut illam lacunam rei familiaris explerent. Sic census habitus est, te pratore, ut eo censu nullius civitatis republica posset administrari. nam locupletissimi cujusque census extenuerant, & tenuissimi auverant. Itaque in tribus imperandis tantum oneris plebi imponebatur, ut etiam si homines tacerent, res ipsa illum censum repudiaret: id quod intelligi facillime te ipsa potest. Nam L. Metellus, qui postquam ego inquirendi causa in Siciliam veni, repente Letilli adventu, istius non modò amicus, verum etiam cognatus factus est: is, quod videbat ro istius censum stare nullo modo posse, eum censum observari iussit, qui viro fortissimo, atque innocentissimo Sex. Peducaeo pratore habitus esset. erant enim tum censores legibus facti, delecti a suis civitatibus: quibus, si quid commississimum, poena legibus erant constituta. Te autem pratore, qui censor aut legem me-
139. tueret, qua non tenebatur, quoniam creatus lege non erat: aut animadversionem tuam, cum id, quod abs te emerat, vendidisset? Teneat jam sanè meos testes Metellus: cogat alios laudare, sicut in multis conatus est: et modò hac faciat, quae facit. Quis enim umquam tantis a quoquam contumelia, quis tanta ignominia affectus est? Quinto quoque anno Sicilia tota censetur. erat censa pratore Peducaeo. quintus annus cum te pratore incidisset, censa denuo est. postero anno L. Metellus mentionem tui census fieri vetat. censores dicit de integro sibi creati placere: interea Peducaeanum censum observari jubet. Hoc si tuus inimicus tibi fecisset, tamen etiam animo a quo provincia tulisset, inimici

T 3

iudicium

1. Ut dies XLV. inter binos ludos.] Excusat hunc locum Horatianus lib. 1. observat. cap. 16.
2. Nihil, obscure facere voluit.] Non exhat illud facere in Metell. & praeterea profecto abesse.
3. Ex omnibus civitatibus tolleret.] Idem scriptus ex humanibus civitatibusque est. non ita absurde.
4. Avertenda resp. solent esse.] Vulgata amplius causa solent esse. sed vocula ea non erat in Palat. in Fabric. in Metell. itaque suffili.
5. Operis molestia.] Sic Fabr. & Metell. Iteque sunt Lambin. & Manutii filios & Nepos prius euli, operis molestia.
6. Quod cui per accidisset.] Triga horum verborum primum accedit Gicconi & Fabr. & Metellano.

7. Omnium adversarios.] Et ista biga ortum habet à duobus illis libris. nec dici possunt supervacua. aliud enim sanè adversarios, aliud inimicos.
8. Nam crepta non audebis dicere.] Pall. & antiquus cusi crepta, Metell. epia.
9. Tenuissimi auverant.] Ita Fabr. liber & Metelli, qui tamen ultimos, initio, auverant. vulgata lectio auverant.
10. Istius censum stare nullo.] Metelli & Fabr. censum fieri. Gultelmus lib. 1. Ver. sum. cap. 7. istius censu fieri.
11. Dummodo haec faciat quae facit.] Vulgo recepta lectio, sed praesens est in Metell. & Fabr.
12. Tamen etiam animo.] Est à mss. Mureti, qui videatur super ea voce lib. 1. Var. lect. cap. 17. vulgata, in mens. 2. vel tantiss.

I. Esprit

judicium grave videretur, fecit amicus recens, & cognatus voluntarius, aliter enim, si provinciam retinere, si sal-
 140 *una* ipse in provincia vellet esse, facere non potuit. 1. Ex-
 spectas etiam, quid hi iudicent? Si tibi magistratum abrogasset, minore ignominia te affecisset, quam cum ea, quae in magistratu gessisti, sustulit, atque *irrita iussit esse*. Neque in hac re sola fuit eiusmodi; sed, antequam ego in Siciliam veni, in maximis rebus, ac plurimis, nam & Herculio Syracusano tuos illos palastris bona restituere iussit, & Epicrati Bidinos, & pupillo Drepanitano A. Claudium: & nisi maturè Letilius in Siciliam venisset cum litteris, minus xxx diebus Metellus totam triennii praeturae tuam rescidisset. Et, quoniam de ea pecunia, quam tibi
 141 *ad statum* censores contulerunt, dixi: non mihi praetermittendum videtur ne illud quidem genus pecuniae con-
 iiliat, quam tu à civitatibus statuarum nomine coegisti. video enim ejus pecuniae summam esse pergrandem: 2 ad
 n-s cxx millia, tantum conficitur ex testinonitis, ac litteris civitatum: & iste hoc concedit, nec potest aliter dicere, quare *eiusmodi* putamus esse illa, qua negat, *cum hac tam improba sine, qua faretur?* Quid enim vis constitui? consumtam esse omnem istam pecuniam in statuis? Hoc ita esse, tamen hoc ferendum nullo modo est, tantam ab sociis pecuniam auferri ut omnibus in angipontis, praedonsis impr-
 142 *bissimi* statui ponantur, quae vix tuto 3 transiri posse videatur. Verum ubi tandem, aut in quibus statuis ista tanta pecunia *consumta* est? Consumetur, inquit. Scilicet expectemus legitimum illud quinquennium, si hoc intervallo non consumserit: tum denique nomen ejus de re-
 143 *peundis* pecuniis statuarum nomine deferamus. Reus est maximis, plurimisque criminibus in iudicium vocatus. n-s cxx millia ex hoc uno genere capta videmus. si condemnatus eris: non opinor, id ages, ut ista pecunia quinquennio consumatur in statuis, sin absolutus eris: quis erit tam amens, qui te ex tot, tamisque criminibus elapsum, post quinquennium statuarum nomine arcesca? Ita si neq; adhuc consumta ista pecunia est, & est perspicuum non consumtum iri: licet jam intelligamus, inventam esse rationem, quare & iste n-s cxx millia uno genere conciliavit, & ceperit: & ceteri, si à vobis hoc erit comprobatum, quam volent magnas hoc nomine pecunias capere possint. ut jam videamur non à pecuniis capiendis homines absterere: sed, cum genera quaedam pecuniarum capiendam comprobamus, HONESTA NOMINA TURPISSIMIS
 144 *REBUS* IMPONERE. Etenim, si C. Verres n-s cxx millia populum, verbi gratia, Centuripinum poposcisset, eamque ab his pecuniam abstulisset, non opinor, esset dubium, quin eam, si tum id planum fieret, condemnari necesse esset. Quid, si eundem populum n-s ccc. millia poposcit, eaque coegit, atque abstulit? nam idcirco absolvetur, quod adscriptum est, eam pecuniam datam statuarum nomine? non, opinor, nisi forte id agimus, non ut magistratibus nostris 4 *morem accipiendi*, sed ut sociis *causam dandi* auferre videamur. Quod siquam statui magnopere delectant, & si quis eorum honore & gloria ducitur: is hac tamen constituat necesse est: primum, averti pecuniam domum non placere; deinde ipsarum statuarum modum quandam esse oportere: deinde illud, certe ab invitis exigi non oportere. Ac de avertenda pecunia, quaero abs te, utrum ipsa civitates solite sint statuas tibi faciendas locare eis, cui possent
 145 *optima conditio* locare, an aliquem curatorem praeficere, qui statuis faciendis praesert, an tibi, an cui tu imperasses,

adnumerare pecuniam. Nam si per eos statui se habent, à quibus tibi iste honos habebatur: audio, sin Timarchi pecunia numerabatur, desine, quae so. simulare, te, cum in manifesto furto tenere, gloria *stidiosum*, ac monumentarum fuisse. Quid verò modum statuarum haberi nullum placet? atqui habeatur necesse est, etenim sic considerate, Syracusana civitas (ut eam potissimum nomen) dedit ipsi statuum, est honos, & patri, bella hæc pietatis, & quæstiosa simulatio, & filio; ferri hoc potest, hunc enim puerum non oderant. verum quoties, & quot nominibus à Syracusanis statuas auferes? ut in foro statuerent, abstulisti ut in curia, coegisti: ut pecuniam conferrent in eas statuas, quæ Romæ ponerentur, imperasti: ut iidem darent homines aratorum nomine, dederunt ut iidem pro parte in commune Siciliæ conferrent, etiam id contulerunt. *una civitate* cum tot hominibus pecuniam contulerit, idem hoc *civitate cetera* fecerint: non res ipsa vos admonet, ut putatis, *modum aliquem huic cupiditati consueti oportere?* Quod si hoc voluntate sua nulla civitas fecit: si omnes imperis, metu, vi, malo adducta, tibi pecuniam statuarum nomine contulerunt: per deos immortales, numcui dubium esse poterit, quin, etiam si quis statuerit, accipere ad statuas illere: idem tamen statuat, eripere *est non licere?* Pri-
 146 *mum*igitur in hanc rem testem totam Siciliam citabo: quæ mihi una voce statuarum nomine magnam pecuniam per vim coactam esse demonstrat. nam legationis omnium civitatum in postulatis communibus, quæ ferè omnia ex tuis injuriis nata sunt, etiam hoc ediderunt, UT STATVAS N-S CXXI, NISI CVM IS DE PROVINCIA DECESSISSET, PUBLICERENTVR. Tot praetores in Sicilia fuerunt: toties apud majores nostros Siciliæ senatum adierunt: toties hac memoria: tamen huicce novi postulati genus, atque principium tua praetura attulit. Quid enim tam novum, non solum re, sed genere ipso postulandi? nam cetera, quæ sunt in istis postulatis de injuriis tuis, sunt nova: sed tamen non novo modo postulantur. Rogant & orant Sculi patres conscriptos, ut nostri magistratus posthac *decimas lege Himmia vendant*: tu primus contra vendideras: audio; nec in *illam quod imperatur, estimem*: hoc quoque propter tuos tenos denarios nunc primum postulat: sed genus istud postulantur non est novum. *Ne absentis nomen recipiatur*, ex Sthenii calamitate, & tua natum est injuria. Cetera non colligam, sunt omnia Siculorum postulata ejusmodi, ut crimina collecta in unum te reum esse videantur, quæ tamen omnia novas injurias habent, sed postulationum formulas usitatas. Hoc postulatum de statuis, ridiculum esse videatur ei, qui rem sententiamque non perspicit. Postulant enim, non, ut ne cogantur statuas, quid igitur? ut *ipsis ne liceat*. Quid est hoc? petis à tuis quod in tua potestate est, ut id tibi facere non liceat? pete potius, ne quis te invitum polliceri, aut facere cogat. Nihil ergo, inquit, negabunt enim omnes te coegisse, si me saluum esse vis, mihi impone istam vim, ut omnino mihi non liceat polliceri. Ex tua praetura primum nata est hac postulario: qua cum uruntur, hoc significant, & atque adeo aperte ostendunt; *sele ad statuas tuas pecuniam metu ac malo coactos, involuntatis contulisse*. Quid, si hoc non dicant? tibi non necesse sit ipsi id confiteri? Vide, & perspicue, qua defensione sis ultus nam intelliges, hoc tibi de statuis constituendum esse. Mihi enim renuntiatur, ita constitui à tuis patropis, hominibus ingeniosis, causam tuam) & ita eos abs te institui, & doceri: ut quisque ex provincia Sicilia gravior homo, atque benefi-

1. *Exspectas etiam, quid hi iudicent?* Codex Met. quid mihi, quod displicet in duo Gualtelmus, & inde faciem hi; id est mihi hi.
 2. *Ad n-s cxx millia* Metell. & Fabr. n-s cxxlxi, vix mihi sic debuit fuisse iustio, CCLXX, monet enim disertè Plerius Valerianus libro xxxix Hierogl. ph. bi in venerationis 2. unum duobus C praepositis, totidem vero 11 vel xx subiectis, credendum fuisse CCLXX 5 nem CCLXX vel CCLXXX, mutandum in CCLXX 3 & sic incipere.

3. *Transiri posse videtur*. Recepta vulgo, *transiri posse videtur*, sed alterum est in Fabr. & Metell.
 4. *Morem accipiendi* id est *auferre* videamus. Hæc est scriptura omnium in n-s nostrorum & editionum usque ad P. Mantium qui mutavit *morem* etc. auferre, quomodo emendatum in Pal. sec. Horomanus inclinabat in *morem* etc. adferre, & vero auferre erat in Metell. servabat tamen *morem*.

Mior, testimonium vehementius dixerit sicuti Siculi multi primarii viri multa dixerunt, te statim hoc istis tuis defensoribus dicere: inimicus est propterea, quod arator est. Itaque uno genere opinor, circumlucere habetis in animo genus hoc aratorum, quod eos infenso animo, atque inimico-venisse dicatis, quia fuerit in decumis iste vehementior. Ergo aratores, & inimici omnes, adversarii sunt. nemo eorum est, quin perisso te cupiat. Omnino præclare te habes, cum is ordo, atque id genus hominum, quod optimum, atque honestissimum est, à quo uno & summa reipublicæ, & illa provincia maxime continetur, tibi est inimicissimum. Verum esto: alio loco de aratorum animo, & injuriis video. nunc, quod mihi abste datur, id accipio, eos tibi esse inimicissimos. nempe ita dicis, propter decumas. Concedo, non quæro, jure, an injuria sint inimici. 2. Quid ergo illa sibi statua equestre inaurata voluit, quæ populi Romæ oculos, animosque maxime offendunt, propter adem Vulcani? nam inscriptum esse video, Quamdam ex his statuam ARATORES DEDISSI. Si honoris causa statuam dederunt: inimici non sunt. credamus testibus, tum enim honoris tuo, nunc jam religioni suæ consulunt. sin autem metu. Si dederunt: conficere necesse est, te in provincia pecuniam statuarum nomine per vim, ac metum coegisse. Utrum tibi commodum est, elige. Equidem libenter hoc jam crimen de statuis relinquam, ut mihi tu illud concedas, quod tibi honestissimum est, oratores tibi ad statuam honoris tui causa, voluntate sua, contulisse. da mihi hoc jam tibi maximam partem defensionis prædicare. non enim poteris, & aratores tibi iratos esse, atque inimicos dicere. O causam singularem? ô defensionem miseram, & ac perditam! nolle hoc accipere reum ab accusatore, & eum reum, qui prator in Sicilia fuerit, aratores ei statuam suam voluntate statuisse: aratores de eo bene existimare, amicos esse, salvum esse cupere! metuit, ne hoc vos existimetis. obruit enim aratorum testimonium. Utar eo, quod datur. certe hoc ita vobis judicandum est, eos, qui isti inimicissimi sunt, ut ipse existimari vult, ad istius honores atque monumenta pecuniam non voluntate sua contulisse. 4. Atque ut hoc totum facillime intelligi possit, quem voles eorum testimonium quos produxero, qui ex Sicilia testes sint, 6. sive rogatum velis, sive Siculum, roga bo & eum, qui tibi inimicissimus esse videbitur, qui se spoliatum à te dicet; ecquid suo nomine in tuam statuam contulerit, neminem reperies, qui neget. etenim omnes dederunt. Quemquam igitur putas dubitarum, quin is, quem inimicissimum tibi esse oporteat, qui abs te gravissimas injurias acceperit, pecuniam statuam nomine dederit, vi atque imperio adductus, non officio ac voluntate? Et hujus ego precantur, judices, quæ permagna est, impudentissimeque coacta ab invitis, non habui rationem, neque habere potui, quantum ab aratoribus, quantum ab negotiatoribus qui Syraculis, qui Agrigenti, qui Panormi, qui Lilybæi negotiantur, esset coactum: quoniam intelligitis, ipsius quoque confessione ab invitissimis coactum esse. Venio nunc ad civitates Siciliæ:

de quibus facillime judicium fieri voluntatis potest. An etiam Siculi inviti contulerunt? non est probabile. Etenim sic C. Verrem præturam in Sicilia gessisse constat, ut, cum utriusque satisficere non posset, & Siculis & togatis: officii potius in locios, quam ambitionis in civis rationem duxerit. Itaque eum non solum PAPHLAGONVM istius insulæ, sed etiam SOTERA inscriptum vidi Syraculis. Hoc quantum est? ita magnum, ut Latino uno verbo exprimi non possit. Is est nimirum SOTER, qui salutem dedit. Hujus nomine etiam dies festi agitantur, pulchra illa Verrea, non quali Marcellæ, sed pro Marcellæ: quæ illi istius jussu sustulerunt. hujus fornix in foro Syraculis est. in quo nudus filius stat: ipse autem ex equo nudatam ab se provinciam prospicit: 7. hujus statuam omnibus locis: quæ hoc demonstrare videntur, propemodum non minus multas statuas istum posuisse Syraculis, quam abstulisse. huic etiam Romæ videmus in basi statuarum, maximis literis incisum, A COMMUNI SICILIÆ DATAS. Quamobrem? qui hoc probari potest cuiquam, tantos honores habitos esse ab invitis? Hic tibi etiam multo magis, quam antè in aratoribus, videndum, & considerandum est, quid velis. magna res est, utrum tibi Siculos, publicè, privatimque amicos, & inimicos existimari vis? si inimicos, quid te futurum est? quo confuges? ubi nitere? modo aratorum honestissimorum hominum, & ac locupletissimorum, & Siculorum, & civium Romæ maximum numerum abs te abalienasti: nunc de Siculis civitatibus quid ages? dices tibi Siculos esse amicos? qui poteris; qui, quod nullo in homine antea fecerunt, ut in eum publicè testimonium dicerent, cum præfentem ex ea provincia condemnati sint complures, qui ibi prætores fuerunt, duo soli absoluti, 10. huc conveniunt cum litteris, veniunt cum mandatis, veniunt cum testimonio publicis. qui, si te publicè laudarent, tamen id more perisus, quam merito tuo, facere viderentur: hi cum de tuis factis publicè conqueruntur, nonne hoc indicant, tantas esse injurias, ut multo maluerint de suo more decedere, quam de tuis moribus non dicere? Confitendum est igitur tibi necessario, 156. Siculos inimicos esse, qui quidem & in te gravissima postulata consulibus 11. ediderint, & me, ut hanc causam, salutisque suæ defensionem susceperem, obsecravit: qui cum à prætore prohiberentur, à quatuor quæstoribus impediuntur, omnium minas, atque omnia pericula, pro salute suâ, levia duxerint: qui priore actione ita testimonia graviter, vehementerque dixerint; ut Artemonem Centuripinum legatum, & publicè testem, Q. Hortensium accusatorem, non testem esse diceret. 12. Etenim cum propter virtutem, & fidem cum Androne, homine honestissimo, & certissimo, tum etiam propter eloquentiam, legatus à suis civibus electus, ut posset multas istius, & varias injurias quam apertissime vobis, planissimeque explicare. Dixerunt Halesini, Catinenfes, Tyndaritari, Ennesfes, Herbitenses, Agyrinenses, Netinenses, Segestani, 13. numerato omnes non est necesse, 14. scitis quam multi, & quam multa priore actione dixerint. nunc & illi, & reliqui dicent.

T 4

Omnes

1. Inimici omnes, adversarii sunt.] Lambinus interserit copulam, & adversi, &c. mallem repert vocem, hoc modo: inimici omnes, omnes adversarii sunt.
2. Quid ergo illa sibi statua equestre, &c.] Non male Metelli scriptus: Quid ergo illa, quod sibi stat. equest.
3. Aratores tibi iratos esse.] Liber Metelli, tibi honesti, inde fingit Gallicelmus hostis.
4. Atque ut hoc totum.] Sic Fabr. & Metel. nam Pall. & ed. vet. tam. medi tempore tenent.
5. Qui ex Sicilia.] Est à mss. Hotomani, neque aliter Metel. recepta lectio, qui in Sicilia.
6. Sive rogatum velis, sive Siculum.] Emendatio est à libris Cossacii Vulgata, Ne civem Rom. velis, sive Siculum, quod quis non sentit esse à galamo interpretis?
7. Hujus statuam omnibus locis: quæ &c.] Ita Fabr. & Metel. nam Pall. & editio exalata adhuc abstulerant loca.
8. Quam ante in aratoribus.] Sic vulgè legitur, ac editio prisca non

agnoscit illud in, neque habetur in Pall.

9. Ac locupletissimorum & Siculorum & civium Romanorum maximum numerum.] Illud, & Siculorum & Civium Rom. non existat in vulgatis, addidi ex Fabr. & Metell. mss.

10. Huc conveniunt.] Pal. pr. & ed. antiquior hinc conveniunt, sec. hinc conveniunt. Metel. hinc conveniunt. quæ postrema lectio, mihi non displicet.

11. Ediderint &c.] Sic edidi, securus fidem cod. Fabr. & Metell. item mox absterarunt, & duxerint & dixerint; pro quo vulgata obsecravit, duxerunt, dixerunt.

12. Etenim cum propter.] Metellanus, Etenim ille tum &c. quæ particula heic bellè quadrat.

13. Numerato omnes non est necesse.] Metel. & numerate, ut videatur id restituendum; aut faciendum sane numerate.

14. Scitis quam multi & quam multa.] Est in Metel. Scis quam multa, omnia intermeditis Pall. habent, data quam multi &c.

157 Omnes denique hoc in hac causa intelligent, hoc animo esse Siculos, ut si in istum animadversum non sit, sibi relinquendas domos, ac sedes suas, & ex Sicilia decedendum, atque adeo fugiendum esse arbitrentur. Hos homines tu persuadebis ad honores, atque amplitudinem tuam pecunias maxima voluntate sua contulisse? credo, qui te in tua civitate incolumem esse nollent, hi monumenta tua forma, ac nominis, in suis civitatibus esse cupiebant. 1 Res declaravit, ut cupierint. jam dudum enim mihi nimium tenuiter Siculorum erga te voluntatis argumenta colligere videor, 158 utrum statuas voluerint tibi statuere, an coacti sint. De quo homine hoc auditum est unquam, quod tibi accidit, ut ejus in provincia statuae, in locis publicis posita, partim etiam in aedibus sacris, per vim, per universam multitudinem deicerentur? Tot homines in Asia nocentes, tot in Africa, tot in Hispania, Gallia, Sardinia, tot in ipsa Sicilia fuerunt; e quo de homine hoc unquam audivimus? Novum est, judices: in Siculis quidem, 2 & in omnibus Graecis, monstri simile non crederem hoc de statu, nisi jacentis, revulsisq; vidissem: propterea quod apud omnes Graecos hic mos est, ut honorem hominibus habitum in monumentis hujusmodi, nonnulla religione deorum consecrati arbitrentur. Itaque cum Rhodii bellum illud prope soli superius cum Mithridate rege gesserint, omnesque ejus copias, 3 acerrimumque impetum, moenibus, litoribus, classibusque suis exceperint, cum & regis inimici praeter ceteros essent: statuae ejus, quae erat apud ipsos in celeberrimo urbis loco, ne tum quidem in ipsi urbis periculo attigerunt. Forsitan vix convenite videretur, quem ipsum hominem cuperent evertere, ejus effigiem, simulacrumque servare. sed tamen videbam, a pud eos cum essem, & religionem esse quandam in his rebus a majoribus traditam, & hoc disputare: cum statua se ejus habuisse temporis rationem, quo posita esset: cum homine vero, quo gereret bellum, atque hostis esset. Videtis igitur, consuetudinem, religionemque Graecorum, quae monumenta hostium in bello ipso solent defendere, eam summa in pace praetoris populi R. statu praesidio non fuisse. 160 se. Taurominitani, quorum est civitas foederata, homines quietissimi, qui maxime ab injuriis nostrorum magistratum remoti confugerant esse, praesidio foederis: hi tamen istius evertere statuam non dubitaverunt: 4 qua ablata, basim tamen in foro manere putabant, si scirent homines, statuam ejus a Taurominitanis esse dejectam, quam si nullam unquam positam arbitrentur. Tyndaritani dejecerunt in foro: & eadem de causa equum inanem reliquerunt. Leontinis, misera in civitate atque inani, tamen istius in gymnasio, statua dejecta est. Nam quid ego de Syracusanis loquar, quod non est proprium Syracusanorum, 5 sed & illorum commune, & conventus illius, ac prope totius provinciae? quanta illuc multitudo, quanta via hominum convenisse dicebatur tum, cum statuae sunt illius dejectae, atque evertae? at quo loco? celeberrimo, ac religiosissimo: 6 ante ipsum Serapim, in primo aditu vestibuloque templi. Quod nisi Metellus hoc tam graviter egisset, atque illam rem imperio, edictoq; prohibuisset: vestigium statuarum istius 161 in tota Sicilia nullum esset relictum. Atque ego hoc non vereor, nequid horum non modo impulsu, verum omnino adventu meo factum esse videatur. omnia ista ante facta

sunt, non modo, quam ego Siciliam, verum etiam quam iste Italiam attigit. dum ego in Sicilia sum, nulla statua dejecta est. posteaquam illic discessi, quae sunt gesta, cognoscite: Centuripinorum tenatus decrevit, populiq; iustitiae, ut, quae statuae C. Verris ipsius, & patris, & filii, essent, eas quaestores demolendas locarent: dumque ea demolitio fieret, 7 senatores non xxx minus adessent. Videte gravitatem civitatis, & dignitatem neque eas in urbe sua statuas esse voluerant, quas inviti per vim, atque imperium dedissent: neque ejus hominis, in quem ipsi cum gravissimo testimonio publice, quod numquam antea, Romam mandata, legatosque misissent: & id gravius esse putaverunt, si publico consilio, quam si per vim multitudinem factum videretur. Cum hoc consilio statuas Centuripini publice sustulissent, 8 audit Metellus: graviter fert: evocat ad se Centuripinum magistratum, & decem-primos, nisi restituisset statuas, vehementer iis minatur. Illi ad senatum renuntiant. statuae, quae istius causa nihil prodesse reponuntur. 8 Decreta Centuripinorum, quae de statu erant facta, non tolluntur. Hic ego aliud alii concedo: Metello, homini sapienti, proliis non possum ignoscere, si quid stulte facit. Quid ille hoc putabat Verris criminofum fore, si ejus statuae essent dejectae, quod laxpe venter, aut aliquo casu fieri solet? non erat in hoc neque crimen ullum, neque reprehensio. Ex quo igitur crimen, atque accusatio nascitur? ex hominum iudicio, & voluntate. Ego, si Metellus statuas reponere Centuripinos non coegisset, haec dicerem: VIDETIS, IVDICIBUS, quantum, & quam acerbum dolorem sociorum, atque amicorum animis inusserint istius injuria, cum Centuripinorum amicissima & fidelissima civitas, quae tantis officiis cum populo R. conjuncta est, ut non solum tempus nostram, sed etiam in quovis homine privato nomen ipsum Romanorum tempus dilexerit, ea publico consilio, atque auctoritate iudicari. C. Verris statuas esse in urbe sua non oportere, recitare decreta Centuripinorum: laudatam illam civitatem: id quod verissimè possem commemorare, decem milia civium Centuripinorum, fortissimorum, fidelissimorumque sociorum: eos omnes statuisse, MONUMENTUM ISTIUS IN SUA CIVITATE NULUM ESSE OPORTERE. Hec tum dicerem, si statuas Metellus non reponuisset. Velim querere nunc ex ipso Metello, quidnam sua vi, & auctoritate mihi ex hac oratione praeciderit: eadem opinor omnia convenire. neque enim, si maxime statuae dejectae essent, eas ego vobis possem jacentis ostendere. hoc uno uteretur: civitatem tam gravem statuas iudicasse C. Verris demolendas hoc mihi Metellus non eripuit: hoc etiam addidit, ut quereretur, si mihi videretur, tam iniquo iure sociis, atque amicis imperari, ut iu ne in suis quidem beneficiis libero iudicio uti liceret: 9 ut vos rogarem, ut conjecturam faceretis, quale in his rebus in me L. Metellum fuisse putaretis, in quibus rebus obesse mihi posset, cum in hac re tam aperta cupiditate fuerit, in qua nihil obsuit. Sed ego Metello non irascor, 10 neque suam purgationem eripio, qua ille apud omnes uritur, ut nihil malitiose, neque consulto fecisse videatur. Jam igitur est ita perpicuum, ut ne 162 gare non possis, nullam tibi statuam voluntate cuiusquam datam: nullam pecuniam statuarum nomine, nisi vi expressam, & coactam, quo quidem in crimine non illud solum intelligi

1. Res declaravit, ut cupierint. Forlan non male Metell. declarabit.
 2. Es in omnibus Graecis. Valde verisimiliter emendabat Guelielmus, heminihus.
 3. Acerrimumque impetum, moenibus etc. Vulgata, acerr. ejus impetum a moen. sed glossulas illas rejecerat Fabr. & Met.
 4. Qua ablata. Met. & Fabr. ablati, ut videatur fuisse abjecta.
 5. Sed ex illorum conventu. Lambinus aliterum. praeter libros. Guelielmus conjecit: erat, illo us. ammanus.
 6. Ante ipsum Serapim. Ita Pal. sec. ita Metell. ita Fabr. alludique & Pal. pr. in quo, ipsum Serapim. item edit. prima, in qua, ipsum sepe: po-

teriores Critici nobis obtruserant, ante ipsum Iovem; stulte.
 7. Sena. vix. ne minus xxx adessent. Non potuit excludere scripturam Met. & Fabr. vulgata, sena. xxx. non minus adf.
 8. Decreta Centuripinorum, quae de statu erant facta, non tolluntur. Totum istud Tullio adjecti ex men. brian. Nannii, Fabricii, Metelli: adeo ut sine dubio deinceps recipi possit in contextum.
 9. Ut vos rogerem. Vocula ut non conspicitur in Metellano.
 10. Nonne si suam purgationem eripio. Lectio minus vera. Pall. suam purgationem. Metelli vero m. vacatissimum. Met. pro qua utitur, exhibet, quam utitur.
 1. CXX.

intelligi volo, te ad statuas, 1 n. s. exx. millia coëgisse: sed multo etiam illud magis, quod 2 simul demonstrandum est, quantum odium in te aratorum, quantum omnium Siculorum sit, & fuerit. in quo qua vestra defensio futura sit, conjectura assequi non queo. *Oderunt Siculi: rogatorum enim causa multa facti.* At hi quidem acerimi, inimicissimi que sunt. *Inimicos habeo ciueta Rom. quod sociorum commoda, ac jura defendi.* At socii in hostium numero se abs te habitos queruntur. Aratores inimici sunt propter decumas. quid? qui agros immuneis, liberosq; arant: cur oderunt? cur Halesini? cur Centuripini? cur Segestani? cur Halicenses? quod genus hominum, quem numerum, 3 quem ordinem proferre possis, qui te non oderit, siue civium Rom. siue Siculorum? ut etiam si causam, cur te oderint, non possim dicere, tamen illud dicendum putem: *QVEM OMNES MORTALES ODERINT,* cum quoque vobis odio esse oportere. An hoc dicere audebis; utrum de te aratores, utrum denique Siculi universi bene existiment, 4 aut quo modo existiment, ad rem id non pertinere? neque tu hoc dicere audebis: neque, si cupias, licebit. eripiant enim tibi istam 5 orationem contemnendum Siculorum, atque aratorum, statux illæ equestres, quas tu paulo antè, quam ad urbem venires, poni infcribique iussisti, ut omnium inimicorum amicos, ac 6 culatorumque tardares. Quis enim tibi molestus esset, aut quis appellare auderet, cum videret statuas ab *negotiatoribus, ab aratoribus, à communi Sicilia?* quod est aliud in illa provincia 6 genus humanum? nullum. Ergo ab universa provincia, generatimque à singulis ejus partibus non solum diligitur, sed etiam ornatur. quis hunc attingere audeat? Potes igitur dicere, nihil tibi obesse oportere aratorum negotiorum, Siculorumque omnium testimonia: cum eorum nominibus 7 in statuarum inscriptione positis omnem te speratis invidiam, atque insamiam tuam posse extinguere? an, quorum *auctoritate* statuas cohonestare tuas conatus es, eorum ego *dignitate* accusationem meam 8 comprobare non potero? nisi forte, quod apud publica nos gratiosus fuisti, in ea res spes te aliqua consolatur. Quæ gratia ne quid tibi prodesse possit, ego mea diligentia perfecit: ut etiam obesse deberet, tu tua sapientia curasti. Etenim rem totam, iudices, breviter cognoscite. In scriptura Sicilia pro magistro est quidam L. Carpinatius, qui & *sui quasi causa*, & fortasse quod *sociorum interesse* arbitrabatur, bene penitus in istius familiaritatem sese dedit. Is cum prætorem circum omnia fora spectaretur, neque ab eo 9 umquam discederet: & in eam jam venerat familiaritatem, consuetudinemque in *vendendis* istius decretis, & iudiciis, transgendiisque negotiis, ut prope alter Timarchides 10 numeraretur. hoc erat etiam capitalior, quod idem pecuniam iis, qui ab isto aliquid metebantur, *favore* dabat. ea autem foeneratio erat hujusmodi, iudices, ut etiam hic quæstus huic cederet. nam, quas pecunias iis ferebat expensas quibuscum contrahebat: aut scriba istius, aut Timarchidi, aut etiam ipsi isti referebat acceptas. idem præ

terea pecunias istius extraordinarias grandæis, suo nomine foenerabatur. Hic primò Carpinatius antequam in istius tantam familiaritatem pervenisset, aliquoties ad socios litteras de istius injuriis miserat. Canulejus verò, qui in portu Syraculis operas dabat, furta quoque istius per multa nominatim ad socios perscripserat ea, quæ sine portoris Syraculis erant exportata: *portum autem, 9. & scripturas eadem societas habebat.* Ita factum est, ut essent permulta, quæ ex societatis litteris dicere in istum, ac proferre possemus. Verum accidit, ut Carpinatius, qui jam cum isto summa consuetudine, præterea *re, ac ratione* conjunctus esset, crebras postea litteras ad socios de istius summis officiis in rem communem, beneficiisque mitteret. 10 Etenim cum iste omnia, quæcumq; Carpinatius postulabat, facere ac decernere solebat; tum ille etiam plura scribebat ad socios: ut, si posset, quæ antea scripserat, ea plane extingueret. Ad extremum verò, cum iste jam decebat, ejusmodi litteras ad eas misit, ut huic frequentes obviam prodirent 11 gratiaque agerent; facturos se, si quid imperasset, studiose pollicerentur. Itaque socii fecerunt: *vetere instituto publicanorum*, non quod istum ullo honore dignum arbitrentur, sed quod sua interesse putabant, se memores, gratosque existimari, gratias isti egerunt: Carpinatium saepe ad se de ejus officiis litteras misisse dixerunt. Iste cum respondisset, se ea libenter fecisse, operaque Capinatii 12 magnopere laudasset: dat amico suo cuidam negotium qui tum magister erat ejus societatis, ut diligenter caveret, atque prospiceret, ne quid esset in litteris sociorum, quod *contra suam caput*, atque existimationem valere possit. Itaque ille multitudine sociorum remota, decumanos convocat: rem desert. statuunt illi, atque decernunt, ut ex litteris, quibus existimatio C. Verri laxeretur, removeretur: operaque daretur, ne ea res C. Verri fraudi esse possit. Si ostendo, hoc decrevisse decumanos: si planum facio, hoc decreto remotas esse litteras, quid expectatis amplius? possumne rem magis iudicatam asserere? magis rem condemnatum in iudicium adducere? At quorum iudicio condemnatum? nempe eorum, quos ii, qui severiora iudicia desiderant, 13 arbitrantur res iudicare oportere: publicanorum iudicio: quos videlicet nunc populus *iudices* posuit: de quibus, ut eos iudices habeamus, legem ab homine non nostri generis, non ex equestri loco profecto, sed nobilissimo, promulgatam videmus. Decumani, hoc est principes, & quasi senatores publicanorum, *removendas de medio* litteras censuerunt. habeo ex iis, qui affuerunt, 14 quos producam, quibus hoc committam, homines honestissimos, ac locupletissimos, istos ipsos principes equestri ordinis: quorum splendore vel maximè istius, qui legem promulgavit oratio & causa nititur, venienti in medium; dicent, quid statuerint profecto, si recte homines novi, non mentientur. litteras enim communis de medio removere potuerunt: fidem suam, & religionem removere non possunt. Ergo equites 15 Romani, qui te suo iudicio condemnarunt, horum iudicio condemnari noluerunt. Vos

T 5 nunc

1. CXX. millia coëgisse. Videtur reponendum CXCII. ut erat in Fabr. ut vero quod in Metell. *et coëgisse*. expressa enim sæpe milenarii nota per ultimam Alphabeti Græcænicæ.

2. Simul demonstrandum est, quantum. Idem Metell. tantum habet *simul demonstratum* odium, &c. Fabric. *simul demonstratum* est, quantum odium.

3. Quam ordinem proferre possis. Non adeo absurde Metell. *possum*.

4. Aut quo modo existiment. Est à inf. Nannil, admittitque Lambinus; ideoque ei suum reliqui locum. ceteris impressis abest: coniecit Hotomanus; bene aut male existiment; quod ei videretur, quippiam deesse.

5. Orationem contemnendum Siculorum. Aldus Manucius Nepos admittit, orationem negotiatorum Siculorum atque aratorum, esse panem à librario adfutum Tullii purpure.

6. Genus humanum. Subjiciunt alii hominum; sed contra scriptos nostros editosque.

7. In statuarum inscriptione positis. Metell. liber, oppositis.

8. In eam venerat familiaritatem consuetudinemque in vendendis. Idem tantum codex habebat, *venerat consuetudinem* vend. & placet.

9. Et scripturas. Ita quidem editi. sed Pall. & Met. *scripturas*.

10. Etenim cum iste. Sic Fabr. & Metell. antea cusi, *non nisi* quod & notam expresserit Hotomanus.

11. Gratiaque agerent; facturos se, &c. Haud aliter Pall. secund. sed Metell. & Fabric. præterea tollunt que ab *gratia*, vulgata, *facturos esse*.

12. Magnopere laudasset. Metellanum magno opere.

13. Arbitrantur res iudicare oportere. Sic Fabr. & Metell. neque abest Pall. quam quod ii *arbitrantur*. vulgata, *arbitrantur res iud.* quod & displicuerat Hotomano.

14. Quos producam, quibus hoc committam, &c. Manavit ab iisdem Codd. Fabr. & Metell. neque recedit Pall. pr. aut edit. ver. quàm quod ibi, *hoc producam*. aliis impressis deest illud, quibus hoc committam.

15. Rom. qui te suo iudicio condemnarunt; horum iudicio condemnari voluerunt. Locum defectuosum supplèvi è Metell. & Fabric. prius legimus, *Rom. se iudicio condemnari voluerunt*.

nunc utrum illorum iudicium, an voluntatem sequi mali-
 176. tis, considerate. At vide, quid te amicorū tuorum studium,
 quid tuum consilium, quid sociorum voluntas adjuvet. di-
 cam *1* paulo promptius. neque enim iam vereor, ne quis
 hoc me magis accusatoris, quam liberē dixisse arbitretur.
 Si istas litteras non *decreto decumanorum magistrī* removissent:
 tantum possem in te dicere, quantum in literis invenissem.
 nunc, decreto isto factō, literisque remotis, tantum mihi
 licet dicere, quantum possum; tantum iudici *suspirari, quan-*
sum velis. Dico, te maximum pondus auri, argenti, eboris,
 purpurā, plurimam vestem Melitensem, plurimam
 stragulam, multam Deliacam supellectilem, plurimā vasa
 Corinthia, magnum numerum frumenti vim melis maxi-
 177. ma *2*, Syraculis exportasse: his pro rebus, quod *portorium*
 non esset datum, litteras ad socios misisse L. Canulejum, qui
 in portu operas daret. Satisne magnum hoc crimen videtur?
 nullum, opinor, majus. Quid defendat Hortensius? postu-
 labit ut litteras Canuleji proferam? crimen huiusmodi, ni-
 si *litura confirmetur, inane esse dicit?* Clamabo, litteras remo-
 tas esse de medio: decreto sociorum erepta mihi esse istius
 indetia ac monumenta furorum. Aut hoc contendat
 numquam esse factum: *2* aut omnia tela excipiat necesse
 est. Negas esse factum? placet mihi ista defensio: descendo.
2 quia enim *conditio*, aequum certamen proponitur. pro-
 ducam *resena*, & producam *piareis* eodē tempore: quoniam
 tum, cum actum est, una ierunt: *4* nunc quoque una sunt:
 cum interrogabuntur obligentur non solum *jurisjurandi*, at-
 que *existimationis* periculo sed etiam communi inter se *con-*
 178. *scientia*. Si planum sit hoc ita, quemadmodum dico, esse fa-
 ctum; num poteris dicere, Hortensi, nihil in istis fuisse li-
 teris, quod Verrem laederet? non modo id non dices, sed ne
 illud quidem tibi dicere licebit; tantum, quantum ego di-
 cam non fuisse, ergo hoc vestro consilio, & gratia perfecisti,
 ut, quemadmodum paulo antē dixi, & mihi summa
 facultas ad accusandum daretur, & iudicibus libera pote-
 179. stas ad credendum. Quod cum ita sit, nihil fingam tamen.
 meminerō, me non summisse, quem accusarem: sed recepisse,
 quos *desunderem*: vos ex me causam non à me prolatam, sed
 ad me delatam, audire oportere: me Siculis satis esse factu-
 rum, si, quae cognovi in Sicilia, quae accepi ab ipsis, diligen-
 ter exposuero: populo R. *4* si nullius vim, nullius poten-
 tiam pertinuerō: vobis, si facultatem verē atque honestē
 iudicandi, fidē, & diligentiam mea fecerō: *6* nihimet, si ne
 minimum quidem de eo cariculo vitae, quod mihi semper
 180. propositum fuit, decessero. Quae propter nihil est, quod me-
 tuas, ne quid in te fingam: etiam quod latere, habes.
 multa enim, quae scio abs te esse commissa, quod aut *ni-*
mius erepta, aut *parum credibilia* sunt, praetermittam. tan-
 tum agam de hoc toto nomine societatis. *6* Ut jam scire
 possis: *quarum, decretum me sit.* cum id in veneto: *quarum,*
remotae sint litterae. cum id quoque constabit, & vos jam, me
 tacito, intelligetis, si illi, qui hoc istius causa decreverunt,
 equites Rom. nunc iidem in eum iudices essent, istam sine
 dubio condemnarent, de quo litteras eas, qui istius furta

indicarent, & ad se missas, & suo decreto remotas scirent
 esse. Quem igitur ab iis equitibus R. qui istius causa cu-
 piant omnia, qui ab eo benignissime tractati sunt, conde-
 mnari necesse esset: is à vobis, iudices, ulla vi, aut ratione
 absolvi potest? Ac, ne forte ea, quae remota de medio, at-
 que erepta vobis sunt, omnia ita condita fuisse, atque ita
 addite latuisse videantur, ut hac diligentia, quam ego à me
 expectari maxime puto, nihil horum inveniri vestigari, nihil as-
 sequi poterit: quae *confilio* aliquo, aut *ratione* inventi po-
 tuerunt, inventa sunt, iudices. manifestis in rebus homi-
 nem jam teneri videbitis. Nam quod in publicanorum cau-
 sis vel plurimum etatis meae veterior, vehementerque illum or-
 dinem observatis, satis commode mihi videor eorum consue-
 tudinem *isti*, tractandoque cognosse. Itaque ut hoc com-
 181. peri, remotas esse litteras societatis: habui *9* *rationem an-*
notorum, per quos iste in Sicilia fuisse: deinde quaevisi, quod
 erat inventu facillimum, qui per eosdem annos *magistri*
 istius societatis *10* fuissent. sciebam enim hanc magistroti-
 ram, qui tabulas haberent, consuetudinem esse, ut, cum ta-
 bulas novo magistro traderent, *exempla literarum* ipsi ha-
 bere non nollent. Itaque ad L. Vibium equitem R. virum
 primum quem *11* reperiebam magistrum fuisse eo ipso
 anno, qui mihi maxime quaerendus erat, primum veni. Sa-
 ne homini praeter opinionem improvisi incidenti. *12* scrutatus
 sum quae potui, & quaevisi omnia: inveni duos solos li-
 bellos ab L. Canulejo missos locis ex portu Syraculis: in
 quibus erat portoria *13* mensum *compturum*, rerum
 exportatarum istius nomine sine portorio itaque *obsignati* *14*
statorum, erant haec ex eo genere, quod ego maxime genus ex so-
 182. ciorum litteris reperire cupiebam; verum tantum inveni,
 iudices, quod apud vos quasi *exempli causa* profere possim.
 sed tamen, quidquid erit in his libellis, quantum lancum-
 que videbitur esse, hoc quidem cerē manifestum erit: de
 ceteris *ex hoc consuetudinem* facere debebitis. Recita mihi,
 quae hunc primum libellum: deinde illum alterum. *15*
 BELLI CANULEII. Jam non quaro, unde *6000* ampho-
 ras mellis habueris. unde tantum Melitenium, unde
 quinquaginta tricliniorum lectos, unde tot candelabra:
 non, inquam, jam quaro, unde haec habueris: sed quod tibi
 tantum opus fuerit, id quaro. mitto de melle: sed tantumpe
 Melitenium? quasi etiam *avorum uxor*: tantum lecto-
 rum? quasi etiam omnium istorum *villas ornaturus* esses.
 Cum haec paucorum mensum ratio in his libellis sit, *16*
 certe, ut vobis triennii totius veniat in mentem. Sic con-
 tendo: ex his parvis libellis apud unum magistrum socie-
 tatis repertis, vos jam conjectura assequi posse, cuiusmodi
 praedo iste in illa provincia fuerit, quam multas cupidita-
 tes, quam varias, quam infinitas habuerit: quantum pecu-
 niam non solum numeratam, verum etiam huiusmodi
 in rebus postitam, consecerit: quae vobis alio loco planius
 explicabuntur. Nunc hoc attendite. his exportationibus, *17*
 quae recitatae sunt, *14* scribit H. S. LX. socios *perdidisse* ex vi-
 cesima portorii Syraculis. Pauculis igitur mensibus, ut
 hi pusilli & contenti libelli indicant, furta praetoris,

1. Pauli promptius.) Recepta lectio pauli amplius; sed alterum tenetur se auctoritate mss. Fabr. & Metell.
 2. Aut omnia tela excipiat.) Forte melius, amicum, quod erat in Metell.
 3. Aequa conditio, aequum certamen.) Ferē malim contentio, quomodo habet Metell.
 4. Nunc quoque una sunt.) Praestat longē quod restat in Metell. una sunt.
 5. Nullius vim, nullius potentiam.) Pro his tantum habet Metell. nullius potentiam.
 6. Melitenses sine, &c.) Est à Fabric. & Metell. longē elegantius quam ut prius publicabatur, nisi in ex.
 7. Ut jam scire possis, quare.) Haud secus Met. & Fabr. nam edicuntur mediis, ut verum scire possis, nisi quod P. Manurii praefatio, & de consue. Sora Hotomani, ac eam Pall. & primis publicati: ut tam scire possis.
 8. Ut jam me tacite, intelligeret, & illi, &c.) Lambini finxit, verum, ut tacite, extra intelligeret, & illi, &c. sed haec libris, qui nihil va-

riant, nisi quod Metell. me jam hoc tacite intelligeret. Paul. Manurii, nihil mutavit nisi distinctionem, quam posuit ante, &.
 9. Rationem annotorum per quos.) Non male Metell. annotorum tenetur, &.
 10. Fuissent, sciebam enim.) Lambini editione è Nannii mss. interpo-
 fuerant; praesent, apud quos tabulae fuissent. sciebam, &c. vulgari assu-
 tabulae. imo absent aliis emssis, quae absent editis ab Manurii, à Victo-
 rio, &c.
 11. Inveniebam magistrum fuisse.) Fere aurius: rois Inocentius scri-
 ptura Metell. magistrum fuisse.
 12. Societas jam qua prius, & quaevisi omnia.) Idem codex, & quae-
 di omnia non plane absurde. nihil tamen mut.
 13. Mensum compturum.) Ita Fabr. & Metell. & Nann. mss. non me-
 sum, ut vulgata.
 14. Verbis H. S. LX. socios perdidisse.) Metell. & Nann. H. S. de-
 neque aliter Fabric. hac forma LX C. Supra quoque in Pall. & Metell.
 erat, libelli Canuleiani. Non quare, &c. pro quo hodie legimus, libelli
 Canuleii. Tam non quare, quod ipsum tamen neque in veterali publicati.
 124

1. quæ essent H-S. duodecies, e& uno oppido solo exportata sunt. Cogitate nunc, cum illa sit hæc insula, quæ undique exitus maritimos habeat, quid ex ceteris locis exportatum putetis: quid Agrigento, quid Lilybæo, quid Panormo, quid Thermis, quid Halefa, quid Catina, quid ex ceteris oppidis: quid verò Messana: quem iste sibi locum maxime tutum arbitrabatur: ubi animo semper soluto, liberoque erat, quod sibi iste Mamertinus deiecerat, ad quos omnia, quæ aut diligentius servanda, aut occultius exportanda erant, deportaret. His inventis libellis, ceteri remoti, & diligentius sunt reconditi: nos tamen, ut omnes intelligant, hoc nos sine cupiditate agere, his ipsis libellis contenti sumus. Nunc ad sociorum tabulas accepti & expensi, quas removere honeste nullo modo poterunt, & ad amicum tuum Carpinatium revertentur. Inspeciebamus Sytacus à Carpinatio confectas tabulas societatis, quæ significabant, multis nominibus eos homines versuram à Carpinatio fecisse, qui pecuniam Verri dedissent. Erit vobis lucetarius, iudices, cum eos ipsos producerem, qui dederunt, intelligetis enim, illa tempora, per quæ, cum essent in periculo, pretio sese redemerunt, cum societatis nomen solum consuliibus, verum etiam mensibus, convenire, cum hæc maxime cognosceremus, & jam in manibus tabulas haberemus: repente adspicimus lituras ejusmodi, quas quædam vulnera tabularum recentia. Statim suspitione offensis, ad ea ipsa nomina oculos, animumque transfusimus. Erant acceptæ pecuniæ à 2 C. Verrutius C. F. sic tamen, ut usque ad alterum, R, litteræ constarent integræ: reliquæ omnes essent in liura. alterum, tertium, quartum, permulta erant 3. ejusdemmodi nomina. Cum manifesta res, tum flagitiosa tabularum, atque insignis nuptio tenebatur: quare incepimus de Carpinatio, quisnam esset is Verrutius, quicum tantæ pecuniæ rationem haberet. 4. Harere homo, averfari, rubere. Quod lege excipiuntur tabulæ publicarum, quo minus Romam deportentur: ut res quam maxime clara, ac testata esse posset, in jus ad Metellum Carpinatium voco: tabulæque societatis 5. in forum deferretur. sic maximus concursus hominum: & quod erat Carpinatio nota cum isto pratore societatis, ac feneratoris, summè expectabant omnes, quidnam in tabulis contineretur.

6. Rem ad Metellum deferro, me tabulas perspexisse sociorum: in his tabulis magnam rationem C. Verrutii permultis nominibus esse, neque hoc perspicere & ex consulum, mensiumque ratione, hæc Verrutium neque ante adventum C. Verri, neque post decessionem quidquam cum Carpinatio rationis habuisse, postulo, mihi respondeat, qui sit iste Verrutius: mercator 7. an negotiator, an arator, an pecuarius: in Sicilia sit, an jam decesserit. Clamare omnes ex conventu, neminem unquam 8. ex Sicilia fuisse Verrutum, Ego instare, ut mihi responderet, 9. quis esset, ubi esset, unde esset: cur servus societatis, qui tabulas

confecerit, semper in Verrutii nomine, certo ex loco, mendosus esset. Atque hæc postulabam, non quod illum cogitarem oportere, ut ea mihi responderet in vitis: sed ut omnibus istius furta, illius flagitium, ut ceteris audacia perspicua esse posset. 10. Itaque illum injuriæ metu, conscientiaque peccati mutum, atque exanimatum, ac vix vivum relinquo: tabulas in foro summa hominum frequentia exscribo: adhibentur in exscribendo de conventu viri primarii: litteræ, lituræque omnes assimulate, expressæ, de tabulis in libros transferuntur. Hæc omnia summa cura, & diligentia recognita, & collata, & ab hominibus honestissimis assignata sunt. Si Carpinatium tum mihi respondere noluit: responde mihi nunc tu Verres, quem esse hunc tuum præne gentilem Verrutium putes, fieri non potest, ut, quem video, te pratore, in Sicilia fuisse, & quem ex ipsa ratione intelligo locupletem fuisse, eum tu in tua provincia non cognoris. 11. Atque adeo ne hoc aut longius, aut obscurius esse possit, procedite in medium, explicate descriptionem, imaginemque tabularum: ut omnes mortales istius avaritiæ non jam vestigia, sed ipsa cubilia 12. videre possunt. Videtis Verrutium? videtis primas litteras integras? videtis extremam partem nominis, candam illam Verris, tamquam in luto, demersam esse in liura? Sic habent se tabulæ iudices, ut videtis. Quid expectatis? quid queritis amplius? tu ipse Verres quid sedes? quid moraris? nam aut exhibeas nobis Verrutium, necesse est: 13. aut te esse Verrutum fateare. Laudantur oratores veteres, Crassi illi, & Antonii: quod crimina diluere dilucide, quod copiose rerum causas defendere solerent, nimium illi non ingenio solum his patronis, sed fortuna etiam præfiterentur. Nemo enim tunc ita peccabat, ut defensionis locum non relinqueret: nemo ita vivebat, ut nulla ejus vitæ pars summa turpitudinis esset expertus: nemo ita in manifesto peccato tenebatur, ut, cum impudens fuisset in factis, tum impudentior videretur, si negaret. Nunc verò quid faciat Hortensius? avaritiæ crimina frugalitatis laudibus deprecatur? At hominem flagitiosissimum, libidinosissimum, nequissimumque defendit. 14. An ab hac ejus infamia, nequitia, vestros animos in aliam partem, fortitudinis, commemoratione, traducat? At homo inertiore, ignavio, 15. magis vir inter mulieres, impura inter viros muliercula proferri non potest. At more continendi. Quis contumaciore? quis inhumanior? quis superior? At hæc sine suspitione malo. Quis acerbior? quis insidiosior? quis crudelior umquam fuit? In hoc homine, atque in ejusmodi causa quid facerent omnes Crassi & Antonii? Tantum opinor, Hortensii, 17. ad hanc causam non accederent, ne in alterius imprudentia sui pudoris existimationem amitterent. liberi enim ad causas, solutique veniebant: neque committebant, ut, si impudentes 18. in defendendo esse nolissent, ingrati ni deferendo existimarentur.

ACCU-

1. Quæ essent H-S. duodecies.) Metell. & Fabr. quæ essent H-S. CIO C.C. adeatur Budeus lib. 1. de Afse.

2. C. Verrutius C.F.) Revocavi C.F. auctoritate Nann. Metell. & Fabr. libris antea deccant. notant autem puto Cæsi filium.

3. Eiusdemmodi nomina.) Est à Fabr. & Met. vulgata, ejusmodi.

4. Harere homo, averfari, rubere.) Evidendavius locum è Metell. de tractat. onis litteræ. editi enim in aversari Pall. adversari.

5. In forum deferro.) Verri. forsitan Nann. & Metell. deferro. ut fuerit tabulæ penes Carpinatium, non autem Ciceronem. mox rescripti, quidam in tabulis, fide Metell. & Fabr.

6. Ex consulum mensiumque.) Liber Metell. mensiumque ut supra.

7. An negotiator?) Est & istud à Metell. & Fabr. antea libris nominis aberat.

8. Ex Sicilia fuisse.) Metell. 16. quod amplius aliquid est.

9. Quis esset, ubi esset, unde esset.) Sic collocantidem miss. Met. præterea ablatâ litterula scribit qui.

10. Itaque illam in quæ meo consensuque peccati, &c.) Haud aliter Metellaniam: & sic in Pall. vulgatas injuriæ meæ, &c.

11. Atque adeo ut hoc non longius, &c.) Ita Fabr. nec abibat Met. quam quod is, adeo. prius editi: Atque adeo hoc non longius.

12. Videre possunt, libri ex plicentur.) Hactenus caruimus illis liber explicentur, quæ eruta à Fabric. & Metell. miss.

13. Aut te esse Verrutum fateare.) Metell. te Verrutum fateare. mox Fabr. & Metell. auctore scripti solerent, pro solabant.

14. Manifesto peccato.) Est à Gellio qui consulatur libro XIII. Noct. Attic. cap. 19.

15. An ab hac ejus infamia, nequitia, &c.) Forsitan legendum infamiam nequitia, adnotatum Gulielmio. Photomanus edidit: infamiam nequitiam, contra ceteros libros.

16. Magis vir inter mulieres, impura inter viros muliercula proferri non potest.) Quod exhibemus extitit in Pall. & Met. nam alioquin non displicebat, quod repererat in suo Nannius, magis vir inter mulieres, quam inter viros muliercula. habet editio princeps, magis vir inter mul. quam impura Manutiano: magis vir inter mul. nequitas, impura, Victoriana, mulierculi nequam quam impura.

17. Ad hanc causam non accederent.) Valde placet lectio Metellaniam, ad causam, iecto pronomine hæc.

18. In defendendo nolissent.) Ita Pall. ita Metell. ita add. omnes, præter maxime neotericas, Lambinianam puto, & Brutinam: eæ enim nolissent, ineptè, & sic tamen inveniant traduces.